

στὸ βιβλίον τοῦ ὅσο καὶ στὰ κατοπινὰ ἄρθρα τοῦ, ἀναγνώρισε γιὰ ζωτικότερη καὶ υγιέστερη τὴν ἐργα-
τική τάξιν καὶ γι' ἀνώτερα καὶ προοδευτικότερα τὰ
σοσιαλιστικὰ ἰδανικά, μὰ θέλω νὰ δείξω πάλι πὼς
ὁ Ραμὰς ἔχει τὴν κλίση νὰλλάζει τὶς ἰδέες τῶν
ἀντιπάλων τοῦ. Ἄν λάβει τὸν κόπο νὰ ξανανοή-
σῃ τὸ «Κοινωνικὸ μας ζήτημα», θὰ δει πὼς ὁ συγγρα-
φέας τοῦ δὲν ἀπόκλεισε τὸ Στ. Ραμὰ ἢ ὅποιον ἄλ-
λον ἀπὸ τὸ νὰ διοργανώσῃ καὶ αὐτὸς τὴ δική του
τάξιν, ἀπεναντίας τόνισε πὼς πρέπει νὰ διοργανω-
θοῦν ὅλες αἱ τάξεις τοῦ ἔθνους, καθιερώσῃ ἀπάνω στὰ
οἰκονομικὰ συμφέροντά της. Ἰσα ἰσα, εἶπε, αὐτὸς
θάναί ὁ μόνος τρόπος ποὺ θὰ σχηματιστοῦν καὶ στὸν
τόπο μας κόμματα ἀρχῶν, ὅπως τὰ νεοεὐρωπαϊκά
πάντα οἱ ῥωμοὶ, μὲ τὴ διαφορά πὼς, πρὶν τὸ περὶ
ὁ Σκληρός, κανένας μας δὲν τὸ φαντάζονταν πὼς
σχηματίζονται. Κι ἂν τὸ «Κοινωνικὸ μας ζήτημα»
στρέφει τὰ μάτια πρῶτα στοὺς προλετάριους, μόνος
λόγος δὲν εἶναι τὸ πὼς ὁ συγγραφέας τοῦ συμπαθεῖ
περισσότερο τὴν τάξιν τους, μὰ καὶ τὸ πὼς τὸ διορ-
γάνωμά τους εἶναι εὐκολότερο, σὰν ποὺ ἔχουν πρὸς
ἐνιαυτὰ συμφέροντα ἀπὸ κάθε ἄλλῃ κοινωνικὴ τάξιν.
Τὸ διοργάνωμα τῶν ἐργατῶν, τὸ λέει καθαρὰ τὸ
«Κοινωνικὸ μας ζήτημα» θάναγκάσει καὶ τοὺς
ἀστούς νὰ φήσουν τὸ μεταξύ τους πόλεμον καὶ νὰ σω-
ματωθοῦν καὶ αὐτοὶ σ' ἓνα κόμμα μὲ γενικότερα συμ-
φέροντα.

Νὰ πὼς μὰς ἀναγκάζει ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Ραμὰ νὰ
ξαναλέμε εἰπωμένα πράγματα. Γιὰ νάρθω πάλι στὸ
προκείμενον, πρέπει νὰ ἀναγνώρισω ὥστος ὅταν ἓνα
βήμα σημαντικὸ γιὰ τὸ Ραμὰ τὸ νὰ δεχτεῖ, πὼς δὲ
μπορεῖ νὰ γένει κόμμα δίχως νάχει βάση οἰκονο-
μικὰ συμφέροντα καὶ ἓνα μεγαλύτερον ἀκόμα βήμα
πρὸς τὴν ιδέα μας, πὼς αὐτὸ τὸ κόμμα πρέπει νάναί
λαϊκόν. Μὰ ὁ φίλος μας σταματᾷ στοὺς ὁρισμούς
μονάχα. Δὲν προσέχει, ὅπως τοῦ τὸ ἀπόδειξα καὶ ἄλ-
λοτες, ἂν αὐτοὶ κλειοῦν τὶς πρὸ μεγάλες ἀντιλογίες.
Κ' ἔτσι μὰς δίνει σ' ἓναν ὁρισμὸν τὴν βάση τοῦ λαϊ-
κοῦ κόμματός του :

«Πρέπει νὰ ἰδρύνουμε κόμμα μὲ βάση τὰ συμ-
φέροντα τοῦ παραγωγοῦ λαοῦ ποὺ δὲν τρώει ἀπὸ τὸ
δημόσιον ταμεῖον. Κόμμα μὲ ὁπαδοὺς ὅλους τοὺς πα-
ραγωγούς, τεχνίτες, γεωργούς, ἐμποροβιομηχάνους,
ἐργάτες... μὲ πρόγραμμα τὴ βοήθειαν τῆς παραγω-
γῆς μὲ παραγωγικὰ ἔργα καὶ ἐξίσωση τῆς φορολο-
γίας καὶ... ἔξερω καὶ ἐγώ ; μὲ πρόγραμμα μελετημένο,
στὶς λεπτομέρειες καὶ στὸ σύνολον, ποὺ θὰ πολεμᾷ

τὸ δασκαλισμὸν, τὴ συναλλαγὴν καὶ τὴ ρουτίνα κλπ.»

Ἄν ὁ Στ. Ραμὰς εἶχε στοιχειώδεις γνώσεις κοι-
νωσιολογικὰς, ποὺ τίς ἀρνεῖται σὲ ἄλλους, τὸν βε-
βαιῶνω θὰ δίσταζε νὰ μὰς σερβίρῃ τὸ παραπάνω
πολυσπῶρι. Θὰ τοῦ ἔφτανε νὰ εἶχε καταλάβῃ τὸ βι-
βλίον τοῦ Σκληροῦ, ποὺ βγήκε νὰ τὸ πολεμήσῃ,
γιὰ νὰ μὴν παρουσιάσῃ τὸ παιδιάστικο αὐτὸ ἀνα-
κάτωμα. Καὶ ἂν δὲν περιφρονῶσε τόσο, ὅπως τὸ
λέει, κάθε μεθοδικὸ σκέψιμον, θάδλεπε καὶ μόνος πὼς
ἀλληλοαναιρεῖται ὁ ὁρισμὸς τοῦ κόμματός του. Γιατί,
ἐνὼ παραδέχεται σὰ βάση ἐνὸς κόμματος τὰ οἰκο-
νομικὰ συμφέροντα, ἀπ' ἄλλο μέρος βάζει γιὰ ὁπα-
δοὺς τοῦ στοιχεῖον ποὺ ἔχουν διαφορετικὰ καὶ ἀντί-
θετα συμφέροντα ἀναμεταξύ τους. Γιατί δὲν τὸ πι-
στέω νὰ φτάνει ἴσως τὸ νὰ ἁρνηθῇ πὼς ὁ κτημα-
τίας δὲν ἔχει τὰ ἴδια συμφέροντα μὲ τὸν ἐμποροβιο-
μήχανον, τοῦτος μὲ τὸν τεχνίτην καὶ τὸν γεωργόν καὶ ὁ
ἐργάτης μὲ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἄλλους. Μπορεῖ σὲ
μερικὰ σημεῖα νὰ ταιριάζονται τὰ συμφέροντα με-
ρικῶν ἀπὸ αὐτοὺς ἀναμεταξύ τους, στὸ γενικὸ ὅμως
συγκρούονται καὶ ἡ σύγκρουσις αὐτὴ γεννᾷ τὸν οἰ-
κονομικὸ ἀγῶνα, ποὺ στὸ διακανονισμὸν τοῦ ἀπὸ τὴν
πολιτείαν ἀλλάζει σὲ πολιτικόν καὶ ἔτσι τὰ ἀντίθετα
καὶ διαφορετικὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα γίνονται ἡ
βάσις τῶν διαφορῶν κομμάτων. Γιὰ νὰ μὴν πολυ-
λογώ, παίρνω ἓνα παράδειγμα ἀπὸ τὰ ἴδια λόγια
τοῦ Ραμὰ. Ἐνα ἄρθρον στὸ πρόγραμμα τοῦ κόμμα-
τός του εἶναι καὶ ἡ ἐξίσωση τῆς φορολογίας. Παρα-
καλῶ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κόμματος νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ :
Νομίζει τόντις πὼς θάδρει πρόθυμα νὰ στρέξουν
ὅλα τὰ στοιχεῖα ποὺ νεοεὐρωπαϊκὰ γιὰ ὁπαδοὺς τοῦ
κόμματός του ; Δὲ θέλω νὰ τὸν στελῶ μακριὰ, στὴ
Γερμανίαν λ. χ., νὰ δει πὼς διαλύεται στὰ ἔξ ὧν
συνετέθη τὸ περίφημον μανιφῆστον (πὼς θὰ τὸ πούμε ρω-
μέτικα, κ. Πουλημένε ;) τοῦ Μπύλιν, σκοπεύοντας
στὰντίθετα συμφέροντα τῶν συντηρητικῶν καὶ φι-
λελεύθερων ἀπάνω στὴ φορολογικὴ μεταρρύθμισις
ποὺ ὑπέβαλε στὸ Ράιχσταγ ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις.
Μοῦ φτάνει νὰ τοῦ θυμῶσω ἐκεῖνον ποὺ εἶδε μὲ τὰ
μάτια τοῦ στὸν τόπον μας τώρα στερενὰ. Ἐννοῶ τὸ
ναυάγιο τοῦ κ. Γούναρη στὴν προσπάθειαν νὰ ἐξι-
σώσει τὴν φορολογία μὲ τὰ ἀντικεφαλαιοκρατικὰ τοῦ
νομοσχέδιον. Στὸ ναυάγιο αὐτὸ ἄς δει καὶ τὸ ναυά-
γιο τῆς δικῆς τοῦ αὐτοπίας καὶ ὁ Στέφ. Ραμὰς καὶ
στὸ ἴδιον ναυάγιο ἄς δει ἀκόμα, ἂν ἔχει τὴν καλὴν
διάθεσιν, καὶ ἂν ἔχομε ἡ δὲ τάξεις καὶ στὸν τόπον μας,
καθὼς καὶ ἂν τὸν κυβερνᾷνε τοῦτον οἱ λίγοι ἐπιτή-

δαιοι, ποὺ φαντάζεται, ἡ ἡ δὲ δύναμις τοῦ πλούτου
λόγια περισσότερα τὰ βρῖσκω περιττὰ σ' αὐτὸ τὸ
θέμα.

Τὸ ἴδιο περισσότερο συζητήσιμον δὲ μοῦ χρειάζεται
καὶ γιὰ τὰ μέσα ποὺ προτείνει γιὰ τὴ δημιουργίαν
τοῦ κόμματος, γιατί ὅσο ἡ βάση τοῦ στερεοῦ εἶναι
καθάρια σύγχισις, τέτοια θάναί καὶ τὰ μέσα. Τὰ ξε-
σηκόνω μόνο γιὰ νὰ δείξω ποιοὶ εἶναι οἱ πραγματι-
κοὶ ἀντιγραφεῖς καὶ διασκευαστὲς τοῦ τί γίνεται
ἀλλοῦ, ἐκεῖνοι ποὺ, βλέποντας τὸ δρόμον τῆς οἰκο-
νομικῆς ἐξέλιξης γενικὰ στὸν κόσμον καὶ μὴ θαρ-
ρώντας πὼς ἡ Ἑλλάς εἶναι νησί στὸ φεγγάρι,
φαντάζονται πὼς θὰ γένει ἀναγκαστικὰ ἡ ἴδια ἐξέ-
λιξις καὶ σ' αὐτὴ, ἡ ἐκεῖνοι ποὺ ἀραδιάζουν τέτοιες
πάλε ἰταλικὲς σαλάτες :

«Ποῖα εἶναι τὰ μέσα ποὺ θὰ μεταχειρισθῶμε
γιὰ τὴ δημιουργίαν τοῦ ; Φωτισμὸς τοῦ λαοῦ. Ὑπό-
δειξις τῶν συμφερόντων τοῦ. Ὑποσχέσεις πραγμα-
τοποιήσιμες καὶ ἀπὸ αὐριο γιὰ τὸ καλὸν τοῦ καὶ γιὰ
τὸ καλὸν τοῦ τόπου. Ὁργάνωσις γεωργικῶν συνδέ-
σμων. Ἐνώσεις συντεχνικῶν. Συνδικάτα μικροκτημα-
τικῶν καὶ μεγαλοπαραγωγῶν. Σύνδεσμοι ἐργατῶν
καὶ τὰ παρόμοια.»

(Στάλλο φύλλον τελιώνει)

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

Τὸ τρεχαντήρι μου λευκὸ καὶ τὰ παννὶά χιονάτα,
Συνταγισμένα τὰ κουπιά σφιχτὰ μὲ τοὺς σκορμούς.
Καραβοκύρη ἀκούραστο θὰ στήσω μου τὰ Νιάτα
Καὶ γιὰ ξανθὰ ναυτοπούλα τοὺς ἀμειβόμενους.

Πρὸς τὴν πόλιν θάναίχῃ τὴ θάλασσα τοῦ κόσμου..
Μὲ τῶν στοιχείων τὴν ἀγρία τὴ δύνῃ θάνατρευντῶ,
Καὶ θεὰ λάμνω ἀκούραστα καὶ θὰ κοιτάζω ἐμ-
πρὸς μου...

* Ἀγνώριστη, τὴ μοῖρα μου καὶ Σένα γιὰ νὰ βρῶ !

ΔΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΓΑΒΡΙΗΛ Δ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

Η ΤΖΟΚΟΝΤΑ

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ μεταφράστης

ΜΕΡΟΣ Δ'.

(Δωμάτιον ἰσόγειον, κάταστρο, ἀπλόν, μὲ δυὸ τοί-
χους—ποὺ σχηματίζουν ἀγκωνὴν σχεδὸν ὀλάνοι-
χτους πρὸς τὸ φῶς μὲ μιὰ σειρὰ τζαματιά, σὰν τε-
πιδάριο ἀρχαίου λουτροῦ. Τὰ στόρια εἶναι σηκωμένα
μέσ' ἀπὸ τὰ γυαλιὰ φαίνονται οἱ ροδοδάφνες, οἱ
μυρμικῆς, τὰ σκοῖν, τὰ πεῖκα, οἱ χρυσὲς ἄμμου
διές, ὅπου εἶναι σκορπισμένα ξερά φύκια, — φαίνεται
ἡ θάλασσα ἀκίνητη μὲ λατίνια παννὶά σκορπισμένα
ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, τὸ εἰρηρικὸν στόμα τοῦ Ἄρνου, πέρ-
ἀπὸ τὸν ποταμὸν τῆς χαμόδεντρα τοῦ Γόμπου, οἱ
στάνας τοῦ Σάν-Ροσφόρε, τὰ μακρινὰ βουνὰ τῆς
μαρμαροφόρας Καρράρας.

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στίχου 344 φύλλο.

Μιὰ θύρα ποὺ πηγαίνει στὰ μέσα τοῦ οπιτιοῦ
εἶναι στὸν τρίτον τοῖχον. Ἀπὸ τὸ ἓνα πλάι τῆς θύρας,
ἐπάνω σὲ μιὰ κονσόλα, εἶναι ἡ Γυναικὴ μὲ τὸ μπου-
κετάκι—τὸ γνωστὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀντρέα Βερρόκιου,
—νέα φιλενάδα, ποὺ ἦλθε ἀπὸ τὸ ἄλλο σπῆτι σὰν πι-
στὴ συντροφιά, καὶ εἶναι ὅμως τὰ ὠραία τῆς χέρια
ἀνέγγιχτα πάντα, μὲ χάριν ἐμπνευχόμενα πρὸς τὸ μέ-
ρος τῆς καρδιάς. Ἀπὸ τὸ ἄλλο πλάι εἶναι μιὰ παλιὰ
ὀπινέττα—τοῦ καιροῦ τῆς Ἑλίας Μπατισόκη,
δουκίσσας τῆς Δούκας—μὲ κάσσα ἀπὸ σκοτεινὸ
χρῶμα ἐξόλο ψηφοθετημένο μὲ ἀσπρονδερά κοψίδια,
ποὺ τὴν ἀναβαστάζεινε μικρὲς Καρνάτιδες χρυσωμέ-
νες, τοῦ ρυθμοῦ τῆς Αὐτοκρατορίας, μὲ τίς τέσσαρες
τίς ποτήθρες τῆς ἐνωμένης σὲ σχῆμα λύρας.

Εἶναι ἀπομνημονεῖον τοῦ Σεπτέβρη. Τὸ χαμόγελο
τοῦ Θέρους ποὺ φεύγει, λὲς καὶ μαγεύει ὅλα τὰ
πράγματα. Στὸ ἐρημικὸν δωμάτιον εἶναι αἰσθητὴ ἡ
παρουσία τῆς μουσικῆς ψυχῆς ποὺ κοιμᾶται στὸ βά-
θος τοῦ λησμονημένου ὁργάνου, σὰ νὰ γλίστρουν
ὡς καὶ οἱ κλειστὲς οἱ κόρδες ἀπὸ τὸ ρυθμὸν ποὺ με-
τράει τὴ γαλήνη τοῦ γειτονικοῦ χυαλοῦ.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

(Ἡ ΣΥΛΒΙΑ ΣΕΤΤΑΛΑ προβαίνει σὲ κα-

τόφλιν, ἐρχόμενη ἀπὸ μέσα στέκει· κάνει λίγα βή-
ματα πρὸς τὰ τζαματιά· κοιτάζει ἀπ' ἀγνάντια μα-
κρινά, κοιτάζει γύρω της, μὲ μάτια ὅσο δὲ γίνεται
θλιβερά. Εἶναι στὴ στάση τῆς κατὰ τὸ ὄπλο, ποὺ
θυμίζει μιὰν ἀόριστον ιδέα φτερωτῶν ψαλιδισμένων,
ποὺ δίνει τὸ ἀόριστον συναίσθημα μιᾶς δυνάμεως τα-
πεινωμένης καὶ κολοβῆς, μιᾶς ἐδγένης ἀς ἐντελεισμέ-
νης, μιᾶς ἀρμονίας σπασμένης. Φορεῖ φόρεμα στα-
χτερό, ὅπου στοὺς γύρους τοῦ ἔχει ἓνα στενὸ μαῦρον
σειρήνι, σὰ μιὰ γραμμὴ πένθους. Τὰ μακριὰ μαρμὰ
κρύβουν τὰ κοιλὰ τῆς χέρια, ποὺ τὰ κρατεῖ τεν-
τωμένα κάτω στὰ πλευρὰ καὶ ἀπὸτε σφιγμένα
ἐπάνω, λιγὰν πρὸς τὰ πίσω, ὡς γιὰ νὰ τὰ κρύψῃ
στὶς διπλὰς, μ' ἓνα θλιβερό κίνημα ντροπῆς.

Ἀπόξω, ἀνάμεσα ἀπὸ τίς πυκνὰς ροδοδάφνες,
παρουσιάζεται μιὰ γυναικίαν μορφήν—ἡ ΣΕΙΡΗ-
ΝΟΥΔΑ—ποὺ ἔχει τὴν ὄψη νεράιδας καὶ ζητιάνας,
μὲ τὴν στάση τοῦ ἀ-θρόπου ποὺ κατασκοπεύει. Ἐρ-
χεται κλεφτὰ πρὸς τὰ τζαματιά, μὲ βήμα ἀλαφρό,
ἀνασηκώνοντας μὲ τὸνα χέρι τὸ φύλλον τῆς ποδιᾶς
τῆς γεμάτον μὲ φύκια, μὲ κοχύλια καὶ θαλασσινούς
σταυρούς.)

ΣΥΛΒΙΑ (ξανοίγοντάς τινε καὶ πηγαίνοντας νὰ
τὴν ἀνταμώσῃ μ' ἓνα ἀναπάντεχο ψυχρόνιστον χαμό-

ΤΟ ΣΚΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἄρκετὰ καλὰ κατανοήθηκε, ἂν ὄχι βέβαια ἀπ' ὅλους, μὰ ἀπὸ κείνους τοὺλάχιστο, ποὺ μποροῦνε δλοῦσθαι καὶ μὲ προσοχὴ νὰ ἐξετάζουσι καὶ νὰ κρίνουνε τὰ πράγματα, πόσο ἀληθινὰ εἶναι τὰ λόγια τοῦ Fichte: «Ἡ τύχη κάθε λαοῦ, ἡ ἀκμὴ κ' ἡ παρακμὴ του, ἐξαρτᾶται μονάχα ἀπὸ τὴν ἀγωγή, ποὺ θὰ δοθῇ στὴ νεολαία του». Καὶ σὰ νὰ μὴν εἶναι καθόλου ὑπερβολικὸ ἐκεῖνο, ποὺ ἔγραφε σὲ μιὰ ἀξιοσημείωτη κρισιγραφία του γιὰ τὴ μετάφραση στὴ γαλλικὴ γλῶσσα τοῦ νεωτεριστικοῦ ἔργου τοῦ Τολστόγι «τὸ παιδαγωγικὸν σχολεῖον», ὁ E. Bergerat: «Εἶμαι ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους ἐκείνους ποὺ φρονοῦνε πὼς ὅλο τὸ κοινωνικὸ ζήτημα ἀνάγεται στὸ πρόβλημα τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν». Ἄν ἔχουμε τὴ δύναμη νὰ ρήξουμε στοχαστικὰ μιὰ γερὴ καὶ ὄχι ἐπιπόλαιη ματιὰ πρῶτα στὰ μακαρισμένα ἐκεῖνα ἔθνη, ποὺ χάρις στὸ μελετημένον ἴσαμε τὰ λεπτολεπτοῦσι καὶ τοῦ ἀκόμα σημεῖα καὶ ἀκκουμπισμένο ἀπράνταχτα ἀπάνω στὴν ψυχολογία καί, γενικὰ, ἀπάνω στὴν ἐπιστήμην παιδευτικὴν τοὺς σύστημα, προσοδεύουσι ὁλοένα καὶ ὁλοένα κερδίζουσι νίκας στὸν πνευματικὸν κ' ὄλικόν τῆς ἐποχῆς μας ἀγῶνα, κ' ὕστερα στὸ κακομοιριασμένο μας τὸ ἔθνος ποὺ μὲ τὸ ἀκατάστατον καὶ ἀντιφυσικολογικὸν τοῦ παιδευτικὸν «καθεστῶς»—γιὰ νὰ μὴν ποῦμε σύστημα, γιὰτὶ κανένα σύστημα δὲ βασιλεύει στὰ σχολεῖα μας, ἀφοῦ ὁ κάθε δάσκαλος κάνει ὅ,τι θέλει καὶ διδάσκει ὅ,τι καὶ ὅπως τοῦ ἀρέσει—μαραίνεται μέρα τὴ μέρα, σαπίζει καὶ βαδίζει πρὸς τὸν ἀφανισμόν, θὰ καταλάβουμε πόσο βαρὶὰ ζυγίζουσι τὰ λόγια αὐτά.

Οἱ Στωϊκοί, ὁ Rousseau, ὁ Ἐλθέτιος, ὁ Locke, ὁ Buckle εἶναι ἀπάνω κάτω σύμφωνοι πὼς ὁ ἄνθρωπος, σὰ γεννηθῇ, δὲ φέρνει μαζί του κανένα σωματικὸν ἢ ψυχικὸν πλεονέκτημα, πὼς ἡ ψυχὴ του εἶναι ἓνα ἄσπρο χαρτὶ ἄγραφο (tabula rasa) καὶ πὼς γι' αὐτὸ ἴσα-ἴσα ἡ ἀγωγή μονάχα κατορθώνει τὰ πάντα καὶ μπορεῖ νὰ νυψώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἴσαμε τὸ ἐπίπεδον ποὺ στάθηκε ἓνας Ἀριστοτέλης, ἢ νὰ τονε διαφτείρῃ καὶ «προσομοιωσῇ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις» κατὰ τὴ φράση τοῦ Δαυεῖδ. Ἐξεναντίας ἡ ἰταλικὴ θετικὴ σχολὴ (scuola positiva) μὲ τὸ Ferri, τὸν Turati καὶ μάλιστα μὲ τὸν ξακουστὸν ἀθροπολόγον κ' ἐγκληματολόγον Lombroso παρα-

δέχονται πὼς ὁ ἄνθρωπος παντοτινὰ στὸ ζεῦλιμα τῆς ζωῆς του καὶ στὸ κάθε του βῆμα κυβερνιέται καὶ διευτύνεται ἀπὸ τὴν παντοδύναμην καὶ ἀλύγιστην κληρονομικότητα (εἴτε δηλ. τὴν κοντινὴν κληρονομικότητα, εἴτε τὴν ἀλαργινὴν, τὸν ἀταδισμόν) καὶ πὼς γι' αὐτὸ τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ κατορθώσῃ ἡ ἀγωγή, μ' ὅλη τὴν καλὴ θέλησιν.

Πιὸ καινούριες ὅμως ἔρουνε τῆς ἐπιστήμης καὶ πειράματά τῆς πιὸ ἐξειδικασμένα καὶ μελέτες πιὸ οὐσιαστικὰς γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ γυρισμένο ἀπ' ὅλες τὶς μεριές του καὶ ξεσκαλισμένο σ' ὅλα του τὰ σημεῖα μὲ τὴν προβολὴν τῆς ἀλάθευτης παρατήρησιν, ἔχουν ἀποδείξει πὼς μεγάλη ἐπίδρασιν ἔχει στὸν ἄνθρωπον τόσο ἡ κληρονομικότητα ὅσο κ' ἡ ἀγωγή. Κ' ἔτσι φάνηκε σύμφωνη ἡ νεώτερη ἐπιστήμη μὲ τὸν Πλάτωνα, ποὺ λέει (Νομ. 766 Α): «Ἄνθρωπος παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχὼν καὶ φύσεως εὐτυχὸς θεϊότατον, ἡμερότατόν τε ζῶν γίγνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφέν, ἀγριώτατον, ὅποσα φύει γῆ», μὲ τὸ Γαληνόν, τὸν Πλούταρχον, τὸν Κικέρωνα κ.τ.λ.

Κι ἀφοῦ εἶν' ἔτσι, καὶ ἀφοῦ μονάχη τῆς ἀποδείχεται ἡ μεγάλη σπουδαιότητα τῆς ἀγωγῆς καὶ ἀφοῦ θεωρεῖται πέρα ὡς πέρα εὐλογητὴ ἢ προσπάθεια ποὺ καταβάλλει κάθε λαὸς γιὰ νὰ καλλιτερέψῃ τὸ παιδευτικὸν τοῦ σύστημα καὶ νὰ τὸ προσαρμόσῃ σύμφωνον μὲ τὰ ἰδιαίτερα ψυχολογικά του καὶ μὲ τῆς ἐπιστήμης τὰ πορίσματα, δὲ θὰ εἴτανε, θαρροῦμε, ἄσκοπον σὲ καμπόσα κεφάλαια νὰ προσπαθῶμε νὰ παραστήσουμε τὴν ζωὴν τοῦ κακότητος παιδιοῦ μας ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔμπα τοῦ στολίου, ἴσαμε τὴν ἀποφοίτησίν του, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰπανθήσουμε μὲ τὴν σειράν τους καὶ καλοκοιτάξουμε ὅλα τὰ τρωτὰ καὶ σαπημένα τῆς ἐκπαιδεψῆς μας καὶ γιὰ νὰ μᾶς ἔρθῃ ἔτσι πιὸ εὐκολὸ νὰ προτείνουμε μερικὰς σκέψεις γιὰ τὴν θεραπείαν τῆς.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΒΑΓΙΑ

—Ἐγὼ 'μαι ἡ κερὰ Μάϊσσα τῆς ρήγισσας ἡ βάρια·
ἐγὼ 'μαι ποὺ ἀνάθρεψα τὴν πολυχρονισμένην.
Κι ἂν εἶμαι τώρα ἄσκημη καὶ κακοποδωμένη,
μὰ ἔχω καὶ στῆς ρήγισσας τὸ αἷμα τὸ γαλάζιο
τὸ γάλα ποὺ τὴ βύζαξα, τὸ γάλα μου π' ἀχνίζει

ἀκόμα μὲς στὶς φλέβες τῆς! Μὴ με πετροβολάτε.
"Ἄν ἔλπει θ' ἀπόμεινε λιγνὴ μαρμαζωμένη.
Ἐγὼ 'μαι ποὺ ἀνάθρεψα τὴ μοσχαναθρεμμένη.
Ἡράκλειον.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΡΟΥΒΑΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

(Ἀπὸ τὸ «Δελτίον τῆς Ἑλλην. Λαογραφικῆς Ἑταιρείας», Τόμ. Α', τεύχος Αον, σελ. 130—133).

Ο Νουμάς, Χρονιὰ 5' Ἀθ. 1908.

Ἀρ. 296 σ. 6—7. Ἀναστασίου Κ. Ἡλειανά.

Περὶ τινων ἐθίμων καὶ δοξασιῶν καὶ περὶ τριῶν δημοτικῶν ἁσμάτων. Τὸ ἐν περὶ τῶν Τούρκων τοῦ Ἀλάα, τὸ δεύτερον τῆς Μαριόρης, ἀναγόμενον εἰς ἐρωτικὸν συμβάν τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τὸ δὲ τρίτον τῆς Ἀναστασίας; ὅπερ ὁ ἐκδότης λέγει ἐπιχώριον ἡλειανὸν καὶ νεώτερον (φέρονται δ' ὅμως παραλλαγὰι αὐτοῦ καὶ ἀλλαχού καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας).—Ἐκ τῶν ἐθίμων ἀναφέρει τὰ πιστόφια (τὴν ἐπίσκεψιν τῆς νύμφης μετὰ τὸν γάμον εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, μεθ' ἣν ἐπιτρέπεται πλέον νὰ ἔλθωσιν οἱ συγγενεῖς αὐτῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ) καὶ τὴν ἐν ἑορταῖς δωρεὰν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν δυστυχῆσαντος κτηματίου ὑπὸ φίλων του (κραιοφιλία ἢ ἐξέλαση). Μνημονεύει προσέτι τὴν δοξασίαν, καθ' ἣν τὰ μονομηνιαία, ἤτοι τὰ ἀδέλφια τὰ γεννηθέντα τὸν αὐτὸν μῆνα, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἴδωσιν ἀλλήλους κατὰ τὸν γάμον ἢ τὸν θάνατον, οὔτε νὰ κοινωνήσωσιν ὁμοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Περίεργος εἶναι ὁ τρόπος δι' οὗ ἀποτρέπουσι τὸ μοιραῖον κακὸν κατὰ τοὺς γάμους: «Γερμίζουσι τὸ στόμα τοῦ νερό, σκεπάζουσι τὰ μούτρα τοῦς μὲ μιὰ μπόλια καὶ μπαμπουλωμένοι ποὺ θά ναι, πλησιάζει ὁ ἓνας τὸν ἄλλον μούτρο μὲ μούτρο, καὶ μπουχίζουσι ταῖς μπόλιας μὲ τὸ νερὸ πῶχουνε ἔς τὸ στόμα. Ἐσκεπάζονται καὶ φιλοῦνται. Καὶ μὲ τὸ μπουχίσμα ξεφεύγουσι τῆς μοίρας τὸ γραφτό».

Ἀρ. 301—304. F. Chr. Asbjørnsen. Ὁ σύντροφος. Λαϊκὸ νορβηγικὸν παραμῦθον. Μετάφρασις Ἀἰμίου Μιτυληνοῦ.

Ἐκ γαλλικῆς μεταφράσεως (ἐν τῷ Mercure de France) μετάφρασις νορβηγικοῦ παραμυθίου

γελο.) Ὡς, ἡ Σειρηνούλα! Ὡς, ἔλα!

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ (προχωρῶντας ὡς τὰ τζάμια.) Μὲ θυμᾶσαι;

(Μένει ἀπόξω, οὕτως ὥστε ἡ μορφή της φαίνεται μέσ' ἀπὸ τὴν γυαλίαν τῶν τζαμιῶν, ὅπου λὲς κ' ἐξακολουθοῦν ὁλόγυρὰ τῆς τὸ λαμπερὸν καὶ ἀκατάπαντον τρεμύλασμα τῶν μεγάλων νερῶν. Εἶναι κοπελλούδα, λιγνὴ καὶ λιγερή: ἔχει τὰ μαλλιά ξανθοκόκκινα καὶ ξέπλεχα, τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου σὰ χρυσὸν πρὸς τὸ λαδί, τὰ δόντια κάτασπρα σὰν τῆς σουπιάς τὸ κόκκιον, τὰ μάτια ὄρθρα καὶ γλαυκά, τὸ λαιμὸν λιγνὸν καὶ μακρὸν, στολισμένον μ' ἓνα γιορτανιὸν ἀπὸ κορύλια, σ' ὅλο τῆς τὸ κορμὶ καὶ τὸ ἀπερίγραπτα ὀρεοῦστο καὶ σπαρταριστό, ποὺ σὲ κάνει καὶ φαντάζεσαι ἓνα πλάσμα μονοκεμένον ἀπὸ ἀρμύρα, ἀναδοσμένο ἀπὸ τὴν ἀτασία τῶν κυμάτων, ποὺ βγῆκε ἀπ' τοὺς κρυφῶνες ἄποιον βράχου τοῦ γαλοῦ. Τὸ φουστάνι τῆς τὸ τοῖστον ὀσπρον καὶ οὐρανί, κορυβέλιον καὶ ξεθωριασμένο, κατεβαίνει λίγο πιὸ κάτω ἀπὸ τὰ γόνατα, ἀφῆρητος ἀσκέπαστος τὶς γυνὲς τῆς γάμψης· ἡ γαλαζωπὴ ποδιά της σταλάζει καὶ μυρίζει ἄρμη σὰν φραγκόφωνο· τὰ ξυπόλυτα πόδια της, ἀντίθετα πρὸς τὴν μελαγχροινάδα ποὺ τῆς ἔδωκεν ὁ ἥλιος, εἶναι ἀσπρόχλωμα μ' ἓνα ἀλλόκοτον τρόπο σὰν τὶς οἴζες

τῶν φυτῶν τοῦ νεροῦ. Καὶ ἡ φωνὴ της εἶναι γάργαρα καὶ παιδιὰτικα καὶ κάποιον ἀπὸ τὰ λόγια ποὺ ἔστομίζει θαρρεῖς καὶ φέγγει μὲ μιὰ μυστηριακὴ εὐτυχία τὸ ἄκακόν της πρόσωπον.)

—Μὲ θυμᾶσαι, ὁμορφὴ κυρία;

ΣΥΛΒΙΑ. Σὲ θυμᾶμαι, σὲ θυμᾶμαι.

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Μὲ θυμᾶσαι; Καὶ ποιά εἶμι;

ΣΥΛΒΙΑ. Δὲν εἶσαι ἡ Σειρηνούλα;

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Ναί, μὲ θυμήθηκες. Πότε ξαναγύρισες;

ΣΥΛΒΙΑ. Τώρα δά.

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Καὶ θὰ μείνης;

ΣΥΛΒΙΑ. Γιὰ πολὺν καιρὸν ἀκόμα.

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Ὡς τὸ χειμῶνα, ἴσως.

ΣΥΛΒΙΑ. Ἰσως.

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Κ' ἡ κορούλα σου;

ΣΥΛΒΙΑ. Σήμερὰ τὴν καρτερῶ. Θέρεθ.

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Μπεᾶτα! Δὲν τὴ λένε Μπεᾶτα;

ΣΥΛΒΙΑ. Ναί, Μπεᾶτα.

ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Εὐὶ τῆς ἐβγαλες αὐτὸ τὸ ὄνομα; Μπεᾶτα, ὄχι Μπεατρίτσα. Ὅταν εἴτανε ἐδῶ, ἦθελ' ἀπὸ μένα κάθε μέρα καὶ ἄστρα: τᾶστρα

τῆς θάλασσας. Σοὺ τῶχει πωμένο; Ἡθελε νὰ μ' ἀκούῃ νὰ τραγουδῶ. Σοὺ τῶχει πωμένο;

ΣΥΛΒΙΑ. Ναί, σοὺ τῶχει πωμένο. Σὲ θυμᾶται καλὰ. Σ' ἀγαπάει.

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Μ' ἀγαπάει; Τὸ ξέρω. Μοῦδινε κάθε μέρα τὸ ψωμί της.

ΣΥΛΒΙΑ. Θὰ τῶχης κάθε μέρα, ἀμα θέλης. Ψωμί καὶ προσφάγι, Σειρηνούλα, πρῶτ καὶ βράδου, ὅποτε σ' ἀρέσει. Μὴν τὸ ξεχνᾶς.

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Πρῶτ καὶ βράδου θὰ σοῦ φέρνω ἄπὸνα ἄστρο. Θέλεις ἓνα; ἔλα ὁμορφ; πιὸ μεγάλο ἄπὸνα χέρι;

(Ἡ Συλβία Σειτάλα, καταταραγμένη, μ' ἓνα ἀθελο κίνημα τραβᾷ πρὸς τὰ πόσω τὰ μπράτσα της.)

ΣΥΛΒΙΑ. Ὅχι, ὄχι! Φύλαξέ το τῆς Μπεᾶτας.

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ (μὲ μεγάλη ἀπορία.) Δὲν τὸ θέλεις;

ΣΥΛΒΙΑ. Πές μου καλῆτερα πὼς ζῆς, πές μου πὼς περνᾶς; τίς μέρες σου. Εἶν' ἀλήθεια πὼς μιλάς μὲ τίς Σειρήνες τοῦ γαλοῦ; Πές μου, Πές μου τα, Σειρηνούλα.

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ:

Εἴμασταν ἐφτά ἀδερφοῦλες
στὶς κρουνὲς καθρεφτισμένες,

τῆς συλλογῆς τοῦ Asbjornsen. Εἶναι τὸ γνωστότατον παραμῦθον τοῦ εὐγνώμονος νεκροῦ, οὗ παραλλαγαὶ φέρονται παρὰ πλείστοις λαοῖς (πρβλ. *K. Simrock, der gute Gerhard und die dankbaren Todten*. Bonn 1856. *Köhler* ἐν *Pfeiffers Germania* τ. III σ. 199-209 καὶ ἐν *Orient u. Occident* τ. II σ. 322-9 τ. III σ. 93-103. *Fr. H. Groome* ἐν *Folk-Lore* 1898 σ. 226-244, ὅστις ἀναφέρεται εἰς τοὺς πρὸ αὐτοῦ πραγματευθέντας περὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ προσθέτει πολλὰ ἄλλα παράλληλα). Ἑλληνικὰ συναξάρια, πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Simrock μνημονευμένων, ἀναφέροντα τὴν πρὸς ἄταφον νεκρὸν ἐδεργείσαν, ἣν ἀντήμειψεν οὗτος, εἶναι τὰ τοῦ ἁγίου Μαρτίνου (Μηνιαῖον Νοεμβρ. 12) καὶ τοῦ ἁγ. Δονάτου (Μηνιαῖον Ἀπριλ. 30. Νικοδήμου ἁγιορείτου, Συναξαριστῆς τ. Β' σ. 300 ἐκδ. Ζακύνθου). Ὅμοιος μῦθος καὶ παρὰ Τζέτζη Χιλιὰδ. Α' σ. 624—633 καὶ *K. Δαπόντε* (Καθρέπτῃς γυναικῶν, Λιψ. 1766 τ. Α' σ. 370-3) καὶ ἑλληνικὸν παραμῦθον Ῥοκαφόρτε τῆς Καλαβρίας (La Calabria τ. VII σ. 57. 67-70), καὶ λεσβιακὸν (Ἀναγνώστου, Λεσβιακὰ σ. 161 κέ.). Τῶν ἐπεισοδίων τοῦ παραμυθίου πολλὰ εὐρίσκονται καὶ ἐν ἑλληνικοῖς.—Βουλγαρικὴ παράδοσις παρὰ L. Schischmanov, *Légendes religieuses* ἀρ. 77 σ. 202 κέ.

Ἀρ. 305 σ. 7-8. Δαβαζάγκα, οἱ δύο μάγοι, παραμῦθον Σακαλάβιο.

Ὁ αὐτὸς συλλογεύς, ὅστις εἰς προηγούμενα ἔτη τοῦ Νουμά ἐδημοσίευσεν συλλογὴν παραμυθίων τῆς Μαδαγασκάρης, ἀπέστειλεν ἐξ Ἀναλαάδας τῆς Μαδαγασκάρης παραμῦθον, ἢ ἀκριβέστερον παράδοσιν τῶν Σακαλάβα (τῶν μιγάδων κατοίκων τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς νήσου). Δὲν διευκρινεῖ δ' ὅμως ἂν τὴν παράδοσιν ταύτην συνέλεξεν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ ἢ τὴν παρέλαθεν ἐκ τινος συλλογῆς· οὔτε περὶ τῆς μεταφράσεως σημειώνει, ἂν εἶναι πιστὴ ἢ ἐλευθέρα· κατὰ λέξιν μεταφράσεις βεβαίως δὲν εἶναι.

Κατὰ τὴν σακαλαδικὴν ταύτην παράδοσιν δύο ἑακουσμένοι μάγοι, τῶν ὁποίων ὁ εἰς κατῴκει εἰς Μαδαγασκάρην, ὁ δ' ἕτερος εἰς τὴν ἀπέναντι ἥπειρον τῆς Ἀφρικῆς, ζηλοτυποῦντες ἀλλήλους ἀπεφασισαν «νὰ χτυπηθοῦνε ὥς ποῦ ὁ ἕνας τοὺς ἀπὸ τοῦς δύο νὰ σκοτωθῇ. Κι' ὁ πόλεμός τοὺς νὰ μὴ γίνῃ οὔτε μὲ ντουφέκια οὔτε μὲ σπαθιά, μὰ μὲ τὰ μάγια τοὺς». Κανεῖς ὅμως ἀπὸ τοῦς δύο δὲν κατώρθωσε

νὰ ὑπερισχύσῃ, «γιατὶ τοῦ ἑνὸς τὰ μάγια βρῖσκανε τοῦ ἀλλοῦ πρὸ δυνατό. Ὡς τὸ τέλος ἀποφασίσανε νὰ πολεμήσουνε μὲ τοῖς πέτραις. Ξεκολλήσανε πέτραις μεγάλαις σὰ βουνὰ καὶ τοῖς πετάξανε μὲ μεγάλη δύναμη. Καὶ πετάξανε τόσαις πολλαῖς καὶ μὲ τόση λύσσα, ποῦ καὶ οἱ δύο τοὺς σκοτωθήκανε. Αὐταῖς οἱ πέτρες εἶναι τὰ νησιὰ ποῦ φαίνονται σήμερα μπροστὰ στὴ Μανταγασκάρη. Ἡ Νοσιμπή, ἡ Μαγιόρικα, ἡ Ἀντζουάν κ' οἱ ἄλλαις. Ἀπὸ αὐταῖς τοῖς πέτραις εἶναι καὶ τὰ βουνάλακα καὶ τὰ βράχια ποῦ βρῖσκονται ἔς τὴν ἀκρογιαλιά, ἔς τὸ μᾶκρος τῆς στεριᾶς. Λένε μάλιστα πῶς πολλαῖς βρῖσκονται καὶ ἔς τᾶλλο μέρος, πέρ' ἀπὸ τὴ θάλασσα, καὶ τὴν Ἀφρικὴν».

Ἀπὸ σκοτωθήκανε οἱ δύο μάγοι, τὸ αἷμά τοὺς χύθηκε κ' ἔκαμε τὴ θάλασσα, τὰ δάκρυά τοὺς κάμανε τὴ βροχὴ, τὰ κόκκαλά τοὺς τὰ κορμιά τῶν δειντῶνε, τὸ πετσί τοὺς τὴ φλούδα τοὺς, καὶ τὰ μαλλιά τοὺς τὰ φύλλα. Γιὰ τοῦτο καὶ σήμερα ἀκόμα γιὰ νὰ κάμουνε γιαντρίκα οἱ ἄνθρωποι, παίρνουνε νερό, φύλλα, φλούδας καὶ κορμῆματα ξύλα.

Τὰ κεφάλια τοὺς ὅμως ὁ θεὸς Ζαναχάρης τὰ πήρε σπῖτι τοῦ, καὶ μοίρασε τὸ μυαλό τοὺς σ' ὅλους τοὺς ἄνθρώπους, μὰ δὲν ἔκαμε καλὴ μοιρασιά, γιατί ἄλλους ἔκαμε ἄνθρώπους γνωστικούς κ' ἄλλους τρελλούς, ἄλλους ξυπνητοὺς κ' ἄλλους βλάκες, ἄλλους ποῦ ξέρουνε καὶ κάνουνε γιαντρίκα κ' ἄλλους ποῦ δὲν ξέρουνε».

Τὸν κοσμογονικὸν τοῦτον μῦθον τῶν Σακαλάβα ἀγνοῶ ἂν κατέγραφεν ἄλλος τις. Δὲν μνημονεύεται μὲν οὔτε ὑπὸ τοῦ Waitz (*Anthropologie* τ. II σ. 439 κέ.) ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν τῆς Μαδαγασκάρης, οὔτε ἐν τῇ πλουσιωτάτῃ συλλογῇ μύθων καὶ παραμυθίων τῶν διαφόρων κατοίκων τῆς νήσου, ἣν ἐδημοσίευσεν ὁ J. Sibree ἐν *Folk-Lore Journal* τ. I καὶ II, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξετάσῃ, ἂν περιελήφθῃ εἰς ἄλλο τι τῶν περὶ τῆς λαογραφίας καὶ ἐθνογραφίας τῆς Μαδαγασκάρης πολυαριθμῶν βιβλίων, διότι ταῦτα δὲν εὐρίσκονται ἐν Ἀθήναις.

Τὰ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ νήσων καὶ ὁρέων ἐκ βράχων ἐκσπενδονομένων ὑπὸ γιγάντων εἶναι κοινὰ καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς. Βλ. τὰς ἐμὰς Παραδόσεις τ. Β' σ. 739. 741. 743. 744. Τῶν δὲ περὶ δημιουργίας τῆς θαλάσσης, τῶν δένδρων κλπ. ἐκ τῶν μελῶν γιγάντος ἢ ἄλλου ὑπερφυσικοῦ ὄντος εὐρίσκονται ἀνάλογα καὶ ἐν ἄλλοις κοσμογονικοῖς μύ-

θοις. Πρβλ. τὰ περὶ τοῦ γιγάντος Ὑμὲρ τῆς σκανδιναυικῆς μυθολογίας Grimm, *Deutsche Mythologie* σ. 464· τὰ περὶ δημιουργίας τῶν τεσσάρων τάξεων τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Purusha (ἀνθρώπου) ἐν τῇ Ριγ Βέδα (X, 90. Βλ. τοὺς παρὰ Kaegi der Rigveda² σ. 235 ἀναφερομένους συγγραφεῖς). Πλὴν τούτων ἀναφέρει ὁμοίους μύθους ἰθαγενῶν τῆς Ἀμερικῆς ὁ A. Lang, *Myth, Ritual and Religion I* σ. 243. 246.

Ἀρ. 363, σ. 3. Ἀκροπολίτισσα, Παραμῦθον φιλλαντέζικο.

Εἶναι ὁ ὁραῖος μῦθος περὶ τῆς λίμνης Ἐῦμ, ἣτις βδελυχθεῖσα τοὺς μαιόντας δι' αἱμάτων τὰ ὕδατά της κακοὺς ἀνθρώπους, κατέλιπε τὴν κοίτην της καὶ ἀνελθοῦσα εἰς τὸν ἀέρα μετὰ τῶν ἰχθύων της, κατῆλθεν εἰς χώραν ἀγαθῶν ἀνθρώπων καὶ κατέστησεν αὐτοὺς εὐτυχεῖς. Ἀλλ' ὁ μῦθος οὗτος, ὃν ἀγνοῶ πόθεν παρέλαθε ἢ ἐν τῇ Νουμά μεταφράσασα, δὲν εἶναι φιλλανδικός, ὥς ἐσφαλμένως φέρεται, ἀλλ' ἐσθωνικός. Περιέλαθεν μὲν αὐτὸν ἐν τῇ φιλλανδικῇ μυθολογίᾳ αὐτοῦ ὁ Castrén (*Vorlesungen über die finnische Mythologie*. St. Petersburg 1853 σ. 71-2), καὶ ἐκ τούτου πιθανώτατα ὑπετέθη ὅτι εἶναι φιλλανδικός. Ἀλλ' ὁ Castrén ρητῶς λέγει ὅτι εἶναι ἐσθωνικός καὶ ὅτι παρέλαθεν αὐτὸν ἐκ τοῦ Grimm (*Deutsche Mythologie* 4η ἐκδ. 1875 σ. 498), ὅστις τὸν εὗρεν ἐν τῇ *Taschenbuch f. Liebe u. Freundschaft* 1809 (σ. 179) ὅπου τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη.

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

καθηγ. τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου

Ἑκδοτικὴ Ἑταιρεία ὁ «Φοῖβος» — Ἀθήνα

ΑΓΙΩΣ ΘΕΟΣ:

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

— Ὁραῖος τόμος εἰς 8ον ἀπὸ 130 σελίδες, μὲ τὰριστοὺργήματα τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν.

— Εἰκόνες τοῦ ζωγράφου Π. ΡΟΥΜΠΟΥ.—Πρόλογος τοῦ ἐκδότη.

— Ἑρμηνεία λέξεων.—Βιβλιογραφία.

Κάθε ἀντίτυπο δρχ. 3. Ἐτυπώθησαν καὶ 100 ἀριθμημένα σὲ χαρτὶ Ὀλλανδίας, καθένα δρχ. 5.

Παραγγελίαι μὲ μὲ ταχυδρ. ἐπιταγὰς:

Ἑκδοτικὴ Ἑταιρεία ὁ «Φοῖβος»

1 Κλεισθένη, Ἀθήνα

ἢ σὲ γραφεῖα τοῦ «ΝΟΥΜΑ», Ζήνωνα 2.

κι ὅλες εἴμιστε ὁμορφούλες.

— Ἀπὸ τὸν ἀνθὸ τοῦ σκοίνου
δὲ ζυμώνεται ψωμί,
κι ἀπ' τῆς βασιναῖς τὰ μοῦρα
δὲ στρογγυλεῖται κρασί,
καὶ δὲ φαίνεται ἀπὸ γνέμα
χορταριοῦ λιπὸ παννί—
εἶπεν ἡ μάνα σὺς ἀδερφοῦλες,
σὺς κρουνιὲς καθρεφτισμένες,
ποῦ ὅλες εἴμαστε ὁμορφούλες.
Ἡ πρώτη γιὰ νὰ κλώθῃ
κ' ἤθελε τὰ χρυσὰ δράχτια.
ἡ δευτέρη νὰ φαίῃ
κ' ἤθελε τίς χρυσὲς σαῖτες·
ἡ τρίτη γιὰ νὰ ράβῃ
κ' ἤθελε τὰ χρυσὰ βελόνια·
ἡ τέταρτη γιὰ νὰ κενώῃ
κ' ἤθελε τὰ χρυσὰ ποτήρια·
ἡ πέμτη νὰ κοιμᾶται
κ' ἤθελε τὰ χρυσὰ στρωσιδία·
ἡ ἕκτη νὰ ὀνειρεῖται
κ' ἤθελεν ὄνειρα χρυσὰ·
κ' ἡ στερνὴ νὰ τραγουδᾷ,
γιὰ νὰ τραγουδᾷ μονάχα,

καὶ δὲν ἤθελε τίποτα.

(Γελᾷ μ' ἕνα μικρὸ γέλιο καθάριο, ποῦ θαρρεῖς ντυνιτίζει ἐπάνω στάστραφτερά της δόντια.)

— Σ' ἀρίσει αὐτὴ ἡ ἱστορία;

ΣΥΛΒΙΑ (σκληρωμένη ἀπὸ τὴ χάρη ἐκείνης τῆς ἀθώας.) Τίλειωσε κι ὅλα; Γιατί δὲ λές καὶ παρακάτω;

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ. Ἄν κάτσης ἐκεῖ, ἐγὼ θὰ σὲ κοιμίσω ὥπως τὴν κοίμιζα τὴν κοούλα σου πανοῦ στὴν ἀμμουδιά. Δὲ νυστάζεις αὐτὴ τὴν ὥρα; Εἶναι καλὸς ὁ ὕπνος τοῦ Σεττέβρη.

Ὁ Σεττέβρης ἀπ' τὴ ραχοῦλα
πάει στὸν κάμπο τὴ δροσοῦλα
καὶ τὴν Κάρα στὸ μνημοῖρι.
Ἀμήν.

ΣΥΛΒΙΑ. Ὁχι, λέγε παρακάτω τὴν ἱστορίαν σου, Σειρηνούδα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ.

Ἡ ἐλιά μαυροφουντώνει
κ' ἡ λύπη παλιώνει·
λάδι καὶ λύπη στὸ πατητήρι.
Ἀμήν.

ΣΥΛΒΙΑ. Λέγε παρακάτω τὴν ἱστορίαν σου, Σειρηνούδα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ. Ποῦ σταθήκαμε;

ΣΥΛΒΙΑ. «Καὶ δὲν ἤθελε τίποτα!»

(Διακοπὴ.)

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ. Ἄ, νά:

— Ἀπὸ τὸν ἀνθὸ τοῦ σκοίνου
δὲ ζυμώνεται ψωμί,
κι ἀπ' τῆς βασιναῖς τὰ μοῦρα
δὲ στρογγυλεῖται κρασί,
καὶ δὲ φαίνεται ἀπὸ γνέμα
χορταριοῦ λιπὸ παννί—
εἶπεν ἡ μάνα σὺς ἀδερφοῦλες,
σὺς κρουνιὲς καθρεφτισμένες,
ποῦ ὅλες εἴμαστε ὁμορφούλες.
Κ' ἡ πρώτη μας ἔκ ὥσε
στρογγυλεῖται μὲ τὰ δρόχια τὴν καρδιά της,
κ' ἡ δευτέρη ἔφανε
μαῦρο παννὶ τῆς λύπης,
κ' ἡ τρίτη μας ἔγραψε
ἕνα πονυκάμισο φαρυμακωμένο,
κ' ἡ τέταρτη συγγύρισε
τραπέζι μαγεμένο,
κ' ἡ πέμτη ἀποκοιμήθηκε
στὰ στρωσιδία τοῦ χάρου.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 8. — Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες Δρ.

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. Χρ. 10.

Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δεχόμεστε καὶ τρίμηνας (2 Δρ. τὴν τρίμηνα) συνδρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἂν δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συνδρομὴν του.

10 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 10

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλιούνται σὲ γραφεῖο μας σὲ διπλὴ τιμὴ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κίосκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τρόπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς ὑπογείου Σιδηροδρόμου Ὁμόνοια), σὲ κίосκα Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), σὲ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλὴ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, σὲ Πραχτερεῖα τῶν Ἐφημερίδων, σὲ Πύργο σὲ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Δεμένα χέρια—Ἡ ἀλλαγὴ—Ἐνα δημοψήφισμα—Ἡ ἡθικὴ τοῦ τύπου.

ΔΕ μᾶς τὰδεσε τὰ χέρια ἡ Εὐρώπη σὲ Κρητικὸ ζήτημα, κι ἄς μὴ στενοχωριοῦνται οἱ πατριῶτες. Τὰ χέρια τὰ δέσαμε μοναχοὶ μας καὶ τὸ μούδιόμα πού μᾶς εἶχε πιᾶσει ὅλους, ὅχι μούδιασμα φόβου, μὰ συναισθητικὴς τῆς ἀδυναμίας μας, δὲν εἶναι καμιά ἀνάγκη νὰ τρέχουμε σὲς Εὐρωπαϊκὰς Αἰλὰς νὰν τὸ ζητάμε. Βρίσκεται πολὺ κοντὰ μας, βρίσκεται μέσα μας, βρίσκεται στὴ δουλιὰ πού κάμαμε ἀπὸ τὰ 97 ἴσαμε σήμερα—μὴ τεράστια δουλιὰ πού ἰσοδυναμεῖ μ' ἓνα τεράστιο μυθηνικό. Σήμερα τὸ νιώσαμε πῶς γὰ καλὰ πῶς, καθὼς πάμε, ἀδύνατο νὰ διαφεντέψουμε ἀπέναντι ὁποιοῦναι ἐξωτερικοῦ ὄχτροῦ τὸ δικίον μας. Τὸ νιώσαμε. Νιώσαμε τὴν ἀνυπομονή μας. Κι αὐτὸ ἀντὶ νὰ μᾶς ἀπελπίξει, πρέπει ἴδια ἴδια νὰ μᾶς γιομίζει ἐλπίδες. Μὴ καὶ νιώσει κανεὶς τὴν ἀνυπομονή του φροντίζει νὰ ποικιλήσει δύναμιν ἢ τινάζει τὰ μυαλά του σὲν ἀέρα—ἀν ἔχει φιλότιμο. Καὶ μεῖς σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο φτάσαμε. Ἡ νάλλάξουμε μυαλά καὶ νὰ γεννοῦμε ἄνθρωποι ἢ νὰ στείλουμε κατὰ διαδίου τοῦτο τὸ σαβαλακοκράτος πού λέγεται Ρωμῆϊκο. Εἶναι ἀναντρο κ' εἶναι ἄτιμο νὰ διατηροῦμε

ἓνα Κράτος μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δέχεται σθερ-
κίες ἀπὸ τοὺς Σεφεκέτδες.

*

ΜΑ τί εἶδος ἀλλαγὴ νὰ χρειάζεται; Νᾶ, ὁ κάμπος. Ἀλλαγὴ ὅλοι φωνάζουμε, μὰ καὶ δῶ, σὰν καὶ πάντα, ξε-
φουρνίσαμε μὴ λῆξιν καὶ ἀναπαύομαστε πᾶνου σὲ μεγάλο
μας αὐτὸ κατόρθωμα. Ὁ «Νουμάς» τὸ κοπανᾷ ἐφτά
χρόνια τώρα καὶ τὸ ξαναφωνάζει καὶ σήμερα. Ὅσο τὰ
σκολοῖα μας μὲ τὸ ἀπαίσιο παιδευτικὸ τοῦς σύστημα θὰ
ἐξακολουθᾷ νὰ ρήχνουν τὴν κοινωνία μέσα μούδιασμα
μυαλά καὶ ἀδύναμες ψυχές, καμιάν ἀλλαγὴ μὴν καρτεροῦτε.
Τὰ ἴδια καὶ χειρότερα κάθε φορὰ θὰ παθαίνουμε. Πρέπει
νάλλᾳξιν τὸ μυαλό μας, νάλλᾳξιν κ' ἡ ψυχὴ μας—καὶ τὴν
ἀλλαγὴ αὐτὴ θὰν τὴ φέρει μοναχὰ μὴ ἐπανάσταση, ἄς
εἶναι καὶ εἰρηνικὴ, καθὼς τὴ βαγγελλεῖ ἡ «Ἀκρόπολις»,
μὰ πάντα νᾶναι ἐπανάσταση πού πρῶτα πρῶτα νὰ ξεθεμε-
λιώσιν τὰ σημερὰν σκολοῖα.

Οἱ Γερμανοὶ παυνεὺτῆχανε πῶς τὰ Γερμ. σκολοῖα τοὺς
ἐτοιμάσανε τοὺς νικητὰς τοῦ 1870. Κι ὁ δικός μας δ' κ.
Στάης φαφαλάρισε τὶς προάλλες σὲ Βόλο πῶς καὶ τὰ
δικὰ μας τὰ σκολοῖα, μάτια μου, θὰ τοιμάσουνε σὲ δέκα
χρόνια δὲν ξέρομε πόσες χιλιάδες Τουρκοφάγους καὶ Βουρ-
γαροφάγους!! Καὶ τᾶχαψε τᾶνότηα αὐτὰ λόγια τὸ Ρω-
μῆϊκο, πού ἐπιτέλους εἶτανε καιρὸς πᾶ νᾶνῶξιν τὰ στραβά
του καὶ νὰ δῇ τί τοῦ τοιμάσανε ἴσαμε τώρα τὰ περίφημα
αὐτὰ σκολοῖα τοῦ κύρ Στάη.

Κι ὁνειρεύομαστε ΑΛΛΑΓΗ, πού νὰ μὴ βασκαθοῦμε!

*

ὍΣΟ κι ἂν εἶναι κάπως πενταρολογικὸ σὲ βάθος τὸ
δημοψήφισμα τοῦ «Χρόνου» γιὰ τὸν κ. Βενιζέλο, πάντα
βγαίνει καὶ κατὰ καλὸ ἀπ' αὐτό. Ὁ «Χρόνος» ζήτησε ἀπὸ
τοὺς ἀναγνώστες του νὰ τοῦ ποῦνε ποιά ἰδέα ἔχουνε γιὰ τὸν
κ. Βενιζέλο καὶ ὅ θὰ θέλανε μὴ μὲρα νὰ κυβερνηθεῖ ἡ χώρα
μας ἀπ' αὐτόν. Ὅλοι μὲ ναι ἀπαντήσανε σὲ τὴν ῥώτημά του.
Κι αὐτὸ φανερώνει ὅχι μοναχὰ πῶς ἡ ξεχωριστὴ πολιτικὴ
ἀξία τοῦ κ. Βενιζέλου ἀρχίζει σιγὰ σιγὰ νὰ ἐπιβάλλεται σ'
ἀλάκαρτ τὴ Ρωμιοσύνη, μὰ καὶ πῶς ὅλοι μας ἔχουμε
ἀπελπιστεῖ ἀπὸ τοὺς ρουτινιέρηδες πολιτικούς μας καὶ ζη-
τάμε μὲ τὸ κερί καινούριους.

Ἡ δικὴ μας ἡ πεποίθησις εἶναι πῶς μὴ μὲρα ἡ
Κρήτη, μαζὶ μὲ τᾶλλα τὰ καλὰ πού θὰ μᾶς φέρει, θὰ μᾶς
δώσει καὶ τὸν πολιτικὸ ἀρχηγὸ πού καιροῦς καὶ χρόνια
τώρα σὰ Μεσσία τὸν καρτεροῦμε.

*

ΕΧΟΥΜΕ τύπο ἡθικὸ, κι αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰν τάρνη-
θεῖ κανεὶς. Καὶ νᾶ, καὶ ἡ ἀπόδειξις. Ἀνακαλύφθηκε κάπιο
βρωμερὸ σκάνδαλο καὶ μὴ δυὸ φημερίδες—γιὰ τὴν ἡθικὴ
πάντα κι ὅχι γιὰ τὴν πεντάρα—πρὶν ἀκόμα γίνῃ ἀνάκρισις
καὶ πρὶν ἀποδειχτεῖ ἡ ἀλήθεια, γράψανε φορδιὰ καὶ μὲ δνό-
ματα τὸ σκάνδαλο. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πῶς τὴν ἴδια
μέρα πού δημοσιεύτηκαν αὐτὰ, τινάζε ἓνας συνταγματάρ-
χης τὰ μυαλά του σὲν ἀέρα.

Θὰ μᾶς πῆτε: Ὁ τύπος τέτιος πρέπει νᾶναι· νὰν τὰ
γράφει ὅλα· νὰ μὴ λογαριάζει πρόσωπα· νὰ μὴ λυπάται τί-
ποτα. Αὐστηρὸς κι ἀσυγκίνητος καὶ λευτερόστομος σὲ ὅλα
καὶ γιὰ ὅλα.

Ναί. Τέτιος πρέπει νᾶναι ὁ τύπος. Μὰ ὅταν ξέρομε
πῶς ὁ τύπος αὐτὸς ὁ καμαρωμένος σκεπάζει τόσα καὶ τόσα,
γιὰ διάφορους λόγους πού ὅλοι τοὺς ξέρομε, δὲν ἀξίζει νὰ
συγκινιοῦμαστε γιὰ τὸ προχτερινὸ θῦμα τῆς πενταρολόγας
ἡθικῆς του;

ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Τὸ διαλαλοῦν τὰ σήμαντρα καὶ οἱ μάβρες οἱ κομπάνες
Ἀχόουρτα, βαριά, βαριά, σὰν τὶς μοιρολογίστρες:

— «Κλάψετε τὴν Ἀγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι
Ποὺ εἶχε τὶς πόρτες τὶς χρυσές, καὶ τὰ ἀργυρὰ κατώ-
φλια,

Σαράντα ψάλτες ψέλνανε, χίλιοι καλοναρχοῦσαν
Καὶ τρεῖς χιλιάδες φύλαγαν τὴν Ἀγία Τρόπεζά της,
Ζεορὰ στεκούνηταν ὁ βασιλιάς, δεξὰ ὁ Πατριάρχης
Στὴ μέση καὶ ἡ βασίλισσα μὲ τὶς βασιλοπούλες.
Καὶ τώρα στέκει, καρτερὰ σὰν καταφρονεμένη.

— Πάρτε, καμπάνες, τὴ βοή, σήμαντρα, σταματᾶτε
Θέλω σὲν κόσμον νὰ τὸ πᾶν, τὸν κόσμον νὰ ρωτήσω
Μὴ βρίσκεται πῶς ἄμοιρη, πὸ μένα γεννημένη.

— Μηδὲ σὲν κόσμον βρίσκεται, μηδὲ μέσα σὲν Ἀθῆναις.

— Κλάψετε τὴν Ἀγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι,
Ποὺ εἶχε τὶς πόρτες τὶς χρυσές καὶ τὰ ἀργυρὰ κα-
τώφλια.

— Πάρτε, καμπάνες, τὴ βοή, σήμαντρα, σταματᾶτε,
Θέλω νὰ κλάρω νὰ ἀκουστεῖ σὲ ὅλη τὴν Οἰκουμένη
Καὶ τὰ δάκρυα μου νὰ γενοῦν πυρὸν ἀφρο ποτάμι
Νὰ πέσω μέσα νὰ καῶ, νὰ ἀλληλοξεχαστοῦμε.

Πόλη, 1907.

Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗΣ

Ἡ ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν Υ. προ-
στασίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως,
Βιομηχανικὴ καὶ Ἐμπορικὴ Ἀκα-
δημία δηλοῖ, ὅτι τὰ μαθήματα τῶν
σχολῶν αὐτῆς (Γεωργικῆς, Βιομη-
χανικῆς, Ἐμπορικῆς, Μηχανουργι-
κῆς, Ἀρχιτεκτονικῆς), ἀρχοῦνται τῇ
15ῃ Σεπτεμβρίου, αἱ δὲ ἐγγραφαὶ
ἀπὸ τῆς 20ῆς Αὐγούστου. Πρό-
γραμμα ἀποστέλλεται δωρεὰν εἰς
τοὺς αἰτούντας.

κ' ἡ ἔχτη εἶδε τὸ χρυσόνειρο

στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ χάρου.

Ἐκλαψε ἡ μάνα θλιβερὴ

τὴ μαύρη τῆς τῆ μοῖρα.

Μὰ ἡ στεγνὴ πού τραγουδοῦσε,

μόνο γιὰ νὰ τραγουδᾷ,

γιὰ νὰ τραγοῖ δᾶ μονάχα,

εἶχε τὴ μοῖρα τὴ χρυσή.

(Χαμηλῶνει τὴ φωνή, τὴν κάνει μυστικὴ καὶ ἀπό-
μακρη.)

Οἱ σειρήνες τοῦ γιαλοῦ

τὴν θελήσαν γι' ἄδελφῇ.

(Διακοπὴ.)

ΣΥΛΒΙΑ. Εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια πῶς μιλάς μὲ
τὶς σειρήνες;

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ (βάζοντας τὸ δάχτυλο σὲ
στόμα της.) Μὴ μὲ ρωτᾷς!

ΣΥΛΒΙΑ. Εἶν' ἀλήθεια πῶς κανεὶς δὲν ξέρει
πού κοιμᾶσαι τὴ νύχτα;

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ (μὲ τὴν ἴδια τὴ χειρονομία.)
Μὴ μὲ ρωτᾷς!

ΣΥΛΒΙΑ. Θέλεις νὰ σοῦ δίνω ἄσυλο, εἰδὼ σὲ
σπίτι;

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ (κυντάζοντας τὴν καλὰ σὲ
πρόσωπο, σὰ νὰ μὴν εἶχε ἀκούσει τὴν ἐρώτησι.)
Ἐχες θλιμμένα τὰ μάτια. Δὲν ἤξερα τί εἶτανε ὁ
πόνος μου, ἄμα μὲ κυττοῦσες. Τώρα τὸ βλέπω:
ἔχεις στὰ μάτια μὴ μὲγάλη λύπη. Κάποιος σοῦ
πέθανε.

ΣΥΛΒΙΑ. Ἐπὶ μονάχα θὰ μὲ παρηγορήσης.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ. Ποιὸς σοῦ πέθανε;

ΣΥΛΒΙΑ. Μὴ μὲ ρωτᾷς!

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ. Τώρα σὲ βλέπω: δὲν εἶσαι
πᾶ σὰν πρῶτα. Πῆγε ὁ νοῦς μου σ' ἓνα χελιδόνι
τάλλουνοῦ Σεττέβρη, πού δὲν εἶχε πᾶ τὰ μεγάλα
του φτερὰ καὶ κόντευε νὰ πνιγῇ στὴ θάλασσα. Τί
σοῦ κάμανε; Κᾶτι κακὸ σοῦχουνε καμωμένα.

ΣΥΛΒΙΑ. Μὴ μὲ ρωτᾷς! (Ἀθελά κρύβει σὲς
δίπλες τοῦ φορέματος τὰ κουλλόχερά της μ' ἓνα θλι-
βερὸ κίνημα πού δὲν ξεφεύγει τὴν προσοχὴ τοῦ πλά-
σματος τοῦ γοητευτικοῦ. Καὶ αὐτό, ξαφνικά, σὰν
ἐξεπλήθης, ἀφῆνει τὴν ἀκρα τῆς ποδιᾶς, ὥστε ὁ μι-
κρός τὸν θαλασσινὸς θησαυρὸς πέφτει καὶ οκορπί-
ζεται σὲν ἔδαφος.)

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ (σκύβοντας καὶ διαλέγοντας.)
Θέλεις ἓνα ἄστρο; ἓνα ὠρεῖο; πῶς μεγάλο κι ἄπνευ-
χέρι; Κύντα! (Δείχνει στὴ μισερὴ ἓνα μεγάλον ἄστε

ρία μὲ πέντε ἀχτῆνες.)

— Πᾶρε το! Σοῦ τὸ χαρίζω!

(Ἡ μισερὴ κουνᾷ τὴν κεφαλὴ μὲ ἀρνητικὸ τρό-
πο, σφίγγοντας τὰ χεῖλη, ὥς γιὰ νὰ σπρώξῃ κάτω
τὸν κόμπο πού τῆς κλείνει τὸ λαιμό.)

— Δὲν μπορεῖς; Ἐχες τὰ χέρια σου ἔρρωστα;
δεμένα;

(Ἡ μισερὴ κάνει ναι μὲ τὴν κεφαλὴ. Τὰ λόγια
τῆς ἄλλης γίνονται τρεμουλιαστὰ ἀπὸ τὴ συμπόνεση.)

— Ἐπετες στὴ φωτιά; σοῦ καήκανε; Σοῦ πο-
νᾶνε ἀκόμα; ἢ κοντεύουνε νὰ γιαντρευτοῦνε;

ΣΥΛΒΙΑ (μὲ μὴ φωνὴ πού μόλις ἀκούεται.)
Δὲν τᾶχω πᾶ.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ (καθὼς σηκώνεται τρομαγ-
μένη.) Δὲν τᾶχες πᾶ! Σοῦ τὰ κόψανε; Εἶσαι
κουλλή;

(Ἡ μισερὴ κάνει ναι μὲ τὴν κεφαλὴ, φοβερὰ
χλωμή. Ἡ ἄλλη ἀνατριχιάζει ἀπὸ τὴ λύπη.)

— Ὅχι, ὄχι, ὄχι! Δὲν εἶν' ἀλήθεια.

(Κρατεῖ τὰ μάτια της στυλωμένα πρὸς τὶς δίπλες
τοῦ φορέματος ὅπου ἡ μισερὴ κρύβει τὰ κουλλόχερά
της.)

— Πές μου πῶς δὲν εἶν' ἀλήθεια.

ΣΥΛΒΙΑ. Δὲν τᾶχω πᾶ.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΝΩΜΑΤΑΡΧΗ

ΕΠΕΙΤ' ΑΠΟ ΜΙΑΝ ΟΚΑ

Εἴμαστε σὲ μιὰ παράμερη ταβέρνα ἐδῶ στὴν Ἀθήνα.

Ο φίλος μας ὁ ὑπονωματάρχης, ἀφοῦ ρούφηξε πρῶτα στὸ μερτικό του, ἀπάνου κάτου μιὰν ὀκὰ ρετσίνα, ἄρχισε νὰ δηγιέται διάφορα πράγματα.

*

— Ἀφοῦ πιῶ λιγάκι γυρίζω στὸν ἑαυτό μου, εἶπε. Καὶ τώρα πού βλέπω καλὰ τὸν ἑαυτό μου, αἰστάνομαι πὼς στέκομαι κάπως ψηλότερ' ἀπὸ τὴν ἀτιμὴν αὐτὴν ὑπερσεία τῆς χωροφυλακῆς. Γιατὶ ἐγὼ εἶμαι ποιητής! Μὰ κι ἂν δὲν εἶμαι γὼ ποιητής, ποιὸς εἶναι; Μὴν εἶναι κείνοι πού γράφουνε τραγούδια διαβαζόντας κάθε λοῆς κακομοιρίες; Καὶ τί ἂν ἐγὼ δὲ γράφω στίχους; Ἐγὼ 'μαι ποιητής, πού μ' ἔχει γεννήσει τὸ βουνὸ τὸ ψηλὸ. Ἐμεῖς δὲ μ' ἔχουνε γεννήσει τὰ διαβάσματα. Ἐγὼ ἔχει γεννηθεῖ σ' ἓνα καλύβι, πίσω ἀπὸ ἓναν καλαμένιο φάχτη. Μικρὸς κυλιόμουναι μισόγυμνος ἀπάνου στὰ γριάνθια τοῦ κάμπου. Μεγαλώνοντας μπῆκα στὴ χώρα, τὴ μικρὴ καὶ τὴν ὁμορφὴ. Στὸ ὕστερο οἱ περίστασιες μὲ ρῆζανε στὴ χωροφυλακὴ—π' ἀνάθεμα τὸν πατέρα του πού τὴν ἀνάδειξε!—Μὰ εἶμαι ποιητής ἐγὼ. Οἱ νεράιδες μ' ἔχουν ἀναστήσει... »

*

Ὁ ὑπονωματάρχης διάκοψε λίγο, πῆρε τὸ ποτήρι του, ἔπινε μιὰ γουλιὰ κρασί καὶ ξακολούθησε :

— Ἀἶ! Τί ζωὴ κείνη πάνου στὰ Τζουμέρκα! Εἴμαν ἀποσπασματάρχης καὶ κεῖ πάνου κάποτες... Καὶ τὸ στρώναμε, πού λέτε, στὸ ζεῦκι μὲ τοὺς τσομπάνηδες ἀπὸ στὰ κορφοβούνια. Πέντ' ἔξη ἄρνια σφάζαμε στὴν κάθε καθισιά. Καὶ τὰ ψέναμε μέσα στὴ γίς...

Τί ζωὴ καὶ κείνη! Νὰ τρῶς κείνο τάρνακι καὶ νὰ τραβᾷς ἐκεῖνο τὰθάνατο κρασάκι καὶ πλαῖ σου κεῖ νὰ κοιτᾷς τίς τσομπάνισες καὶ τίς τσομπανοπούλες, πού ἔσταζ' ἀποπάνου τοὺς τὸ αἷμα 'πὸ τὴν γεροσύνη καὶ τὰ κάλλη τους...σὺν τὸ κρουσταλλένιο νερὸ ἀντιλάμπανε... Ἀχ!...

*

Ἐπὶ ἄλλο λίγο κρασάκι ὁ ὑπονωματάρχης καὶ ξανάρχισε τὴν κουβέντα του :

— Ἐγὼ θέλω νὰ χαίρομαι τὴ ζωὴ. Καὶ τὴ χαίρομαι μ' ὅλες τίς γερεὲς εὐχαρίστησές της. Ὅχι μὲ τάρρωστημένα πράγματα. Πὼς τὰ σιχαίνουμαι κείνα τὰ παραλυμένα καὶ ξεψυχισμέν' ἀναγούλιασματὰ πού σκοτώνουνε τὴ νεολαία! Εἶδετε πὼς ἐρωτοσαλιαρίζανε τόσα μαθητοῦδια τοῦ Γυμνάσιου καὶ τοῦ Πανεπιστήμιου; Μωρὲ ζῶα, γιατί φοβούσαστ' ἔτσι; Τὰ θηλυκὰ γιὰ σὰς πλαστήκανε...

Μὰ γὼ παιδαρέλι σκληρὸ ποτές μου δὲν εἶμουναι. Ἀπὸ μικρὸς ἔζησα μέσα στὴ φύση. Τὰ βουνὰ κ' οἱ κάμποι μὲ μάθανε νὰν τὴ χαίρομαι τὴ ζωὴ χωρὶς ντροπὴ καὶ χωρὶς ἀηδίες... Κ' ἔτσι τὴ χαίρομαι τὴ ζωὴ...

Ἐκεῖ ὁ ὑπονωματάρχης ἄδειασε τὸ ποτήρι του. Κ' ἔπειτα ξακολούθησε πάλι :

*

— Ἐδῶ καὶ κάμποσον καιρὸ, μωρὲς παιδιὰ, κατεβαίνα σ' ἓναν τράφο κι ἀπάντησα κεῖ μιὰ χωριατοπούλα. Μιὰ δροσάτη χωριατοπούλα, πού ἔπλενε ρούχα στὸ νερὸ τοῦ τράφου...

Τὴν ἐκόντεψα. Ἀχ!.. Ἐγυρε νὰ μὲ ἰδῇ καὶ τὰ μάτια της μοῦ κάμανε σκοτούρα. Ἡ σάκα της ἔβραζε ἀπὸ ζωή...

— Τὸ κορμάκι σου, τῆς λέω, εἶναι πιὸ κρουσταλλένιο ἀπὸ τὸ νερὸ... Μὰ καὶ πιὸ καυτερό ἀπὸ τὴ φωτιά...

Ἐκαμε πὼς δὲ μὲ ἤθελε. Εἴτανε κορίτσι τὸ ἔρρο!.. Τὴν ἔφερ' ἀπὸ δῶ, τὴν ἔφερ' ἀπὸ κεῖ... Σὲ λίγο τὰ φτιάσαμε... Μὲ γιόμισε δροσιὰ ἢ ἀναπνιά της, μὲ γιόμισε χρυσάφι τὸ χεῖδι της. Τὰ στήθια της πού φουσκῶνανε καὶ ξεφουσκῶνανε, σὺν ἀφρὸς στὸ κύμα, μοῦ κόβανε τὴν ἀνάσα...

.. Σὲ κάμποσιν ὥρα ὁ τράφος ὅλος ἀντήχησε ἀπὸ μιὰ φωνή, μιὰ φωνή... Τὴν ὕστερη δροσερὴ φωνή της, πού πέρασε σὺν ἀέρι δροσάτο μέσ' ἀπὸ τίς ἀλιγαριὲς καὶ ξεψύχησε στὴ ζέστα τῆς ἀγκαλιᾶς μου...

— Φέρε κρασί! Κάπελα, κρασί!... » Κ' ἔκοψε τὴ δῆγηση.

*

Γιὰ λίγην ὥρα τσιμουδιὰ δὲν ἀκούστηκε.

Ὁ κάπελης ἔφερε τὸ κρασί. Κι ὁ ὑπονωματάρχης τῶθαλε στὰ ποτήρια. Ἐπειτα σήκωσε τὸ ποτήρι του :

— Ὑγεία, παιδιὰ! » εἶπε.

Ἐπιαμε. Κ' ἔπειτα κείνος ξακολούθησε :

— Γι' ἀκοῦστε καὶ τούτη τὴν ἱστορίαν : Ἐτσι γλεντώντας σὺν ἀπόψε καὶ σὺν πάντα, ἔπινα ἓνα βράδι βροχερὸ σὲ μιὰν ἄλλη ταβέρνα μ' ἓνα φίλο μου ποιητὴ. Εἶν' ἀθρῶποι πού κάνουνε τὸν ποιητὴ κ' ἡ ταβέρνα τοὺς ταραίζει τὰ νεῦρα. Ἀ δὲ μυρίζει ἓνα τραγούδι ἀπὸ τσᾶϊ εἶν' ἀηδία γι' αὐτούς... Μὰ ὁ φίλος μου αὐτὸς εἴτανε ποιητὴς καὶ τᾶρσε κ' ἡ ταβέρνα καὶ τὸ κρασάκι. Ἐπιαμε, τὸ λοιπόν, κείνο τὸ βράδι γερά. Κι ἄρχισ' ὁ φίλος μου νὰ λὲθ τραγούδια. Καὶ γὼ θυμήθηκα ὅσα ὁμορφα κορίτσια περάσαν' ἀπὸ τὰ χεῖρια μου... Ἐπειτα τὸ ρῆξαμε στὸ τραγούδι. Κ' ἐκάναμε τέτοιο θόρυβο, πού τᾶχασε κι ὁ φτωχὸς ὁ ταβερνάρης...

Ἐφύγαμε κατόπι, ἐνῶ ἡ βροχὴ ἔπεφτε ἀδιάκοπα... Ἐμεῖς τὸ κρασί ποτὲ κακὸ δὲ μοῦ κάνει. Μὰ ὁ φίλος μου εἴτανε σὲ κακὰ χάλια. Τὸν πῆρα τὸ λοιπόν στὸ σπίτι του. Κ' ἔπειτα γὼ τράβηξα μέσα στὴ βροχὴ καὶ στὶς λάσπες...

Σ' ἓνα δρόμο πού διάβαινα ἐφικιάνανε τότες τὴν ἀσφαλτόστρωση. Κ' εἴταν ὁ δρόμος ἄνου κάτου. Ἀλλοῦ σωροὶ χώματα, ἄλλοι βαθεῖοι λάκκοι.

Ἐγὼ περπατοῦσα τσαλαβουτώντας μέσα στὶς λάσπες. Σὲ λίγο εἶδα μπροστά μου γίς πὺ ἔλαμπε. Τὰ ἡλεκτρικὰ πού εἴταν ἀναμμένα ἀποπάνου τὴν ἐκάνανε νὰ λάμπη...

— Ἀσφαλτόστρωτη θὰ εἶναι, εἶπα. Ἐπλύθηκε καὶ γι' αὐτὸ λάμπει ἔτσι τώρα.

Καὶ προχώρησα γιὰ νὰ πατήσω πάνου στὸν παστρικό δρόμο, ἔπειτ' ἀπὸ τόσες λάσπες. Καὶ πάτησα μὲ βεβαιότητα. Μὰ μεμιάς—μπλούμ!—βρέθηκα βουτηγμένος ὡς τὸ λαίμω σ' ἓνα λάκκο μὲ νερὸ!.. Μεμιάς ὅμως σηκώθηκα καὶ, βάνοντας λίγη δύναμη, μπόρεσα νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ λάκκο. Κεῖ ξακολούθησα τὸ δρόμο μου...

Μὰ ξάφνου μιὰ τρομερὴ ἰδέα μοῦρθε καὶ στάθηκα. Θυμήθηκα πού μιὰ φορὰ ἄκουσα στὴ Ροῦμελὴ ψηλά, ἀπάνου στὴ ἱκίονα, πὼς, ἂν βροχῇ κενένας ἄξαφνα στὶς ἀμασκάλες, πᾶει πιά, πεθαίνει! Γιατρία δὲν ἔχει... Κι αὐτὸ—δὲν ξέρω πὼς—κείνη τὴν ὥρα μοῦρθε στὸ νοῦ. Καὶ σκέφτηκα πὼς τὸ νερὸ μοῦχε περάσει σ' ὅλες τίς γωνιὲς τοῦ κορμιοῦ μου. Καὶ τᾶχασα πιά.

— Καί...τώρα θὰ πεθάνω!.. Πᾶει πιά... Δὲ γλυτώνω!.. φώναξα. Μὰ στὴ στιγμὴ γύρισε ἀνὰ ποδὰ ἡ σκέψη μου κ' ἔβγαλα κάτι φωνὲς :

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Γιατί; Γιατί;

ΣΥΛΒΙΑ. Μὴ μὲ ρωτᾷς.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Ἀχ, τί σκληρὸ πρῶμα!

ΣΥΛΒΙΑ. Τὰ ἔχω χαρισμένα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Τᾶχεις χαρισμένα; Ποιανοῦ;

ΣΥΛΒΙΑ. Τῆς ἀγάπης μου.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Ἀχ, τί ἄπονη ἀγάπη! Τί ὁμορφα εἴτανε, τί ὁμορφα εἴτανε! Ὁραεῖς πὼς δὲν τὰ θυμοῦμαι; Σοῦ τᾶχω φιλημένα, τόσες, τόσες φορὲς σοῦ τὰ εἶχα φιλήσει μ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ στόμα. Μοῦ δίνανε ψωμί, ἓνα ρῶδι, ἓνα φλυτζάνι γάλα... Εἴτανε ὁμορφα σὰ νὰ σοῦ τὰ εἶχε καμωμένα ἡ Αὐγὴ μὲ μιὰ πνοή, ἄσπρα σὺν τὸ ἀφρὸ τῆς θαλασσιᾶς, λεπτότερα κι ἀπ' τὰ κεντήματα πού κάνει ὁ ἀνεμὸς στὴν ἀμμουδιὰ. Σαλεύανε σὺν τὸν ἥλιο στὸ νερὸ, λαλοῦσανε καλῆτερα κι ἀπὸ τὴ γλώσσα κι ἀπὸ τὰ μάτια, ὅ,τι λέγανε εἴτανε σὰ λόγος πονετικός, ὅ,τι πιάνανε γιὰ νὰ χαρίσουν γινόταν ὅλο μάλαμα. Τὰ θυμοῦμαι : τὰ βλέπω, τὰ βλέπω. Μιὰ μέρα παίζανε μὲ τὴ χλιὰ τὴν ἀμμουδιὰ : ὁ ἀνεμὸς περνοῦσε σὺν ἀπὸ σήττα μέσ' ἀπὸ τὰ δάχτυλά τους, καὶ τοὺς ἄρσε αὐτὸ τὸ παιγνίδι κ' ἡ Μπεάτα τὰ κύτταζε καὶ γελοῦσε κ' ἐγὼ πού τὰ κύτταξα, εἶχα τὴν ἴδια τὴν χαρὰ. Μιὰ μέρα ξεφλουδίζανε ἓνα πορτοκάλι

καὶ τὸ κάνανε φέτες φέτες, καὶ μοῦπσε καὶ μένα μιὰ, κ' εἴτανε γλυκιὰ σὰ μελόπηττα. Μιὰ μέρα βάζανε ἓνα παννάκι γύρω στὸ πόδι τῆς μικρῆς, πού ἐκλαίγε γιατί τὴν εἶχε τοιμηθεῖ ἓνα καβουράκι· κι ὁ πόνος ἔπαψε στὴ στιγμὴ, κ' ἡ μικρὴ ἄρχισε νὰ τρέχη στὴν ἀκρογιαλιά. Μιὰ μέρα παίζανε μ' ἐκεῖνα τὰ ὁμορφα τὰ σγουρά, καὶ κάθε σγουρὸ γεύονταν καὶ δαχτυλίδι γιὰ τὸ κάθε δάχτυλο, κ' ὕστερα ξανάρχιζανε, καὶ πάλι ξαναρχίζανε καὶ ἡ Μπεάτα ἀποκοιμήθηκε μὲ τὴ δροσιὰ στὸ στόμα...

ΣΥΛΒΙΑ (σὺν πνιγμένη.) Μὴ λὲς πιά! Μὴ λὲς πιά!

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Ἀχ, τί ἄπονη ἀγάπη!

(Διακοπὴ. Μένει συλλογισμένη.)

— Καὶ τώρα πού νῆναι; Μακριὰ 'πὸ σέιν, μόνα τους, στὸ χῶμα, βαθυά... Τᾶχουνε θαμμένα; Ποῦ; Σὲ κανένα ὠραῖον κῆπο;

(Διακοπὴ. Ἡ μισερὴ κρατεῖ τὰ βλέφαρα κλειστά καὶ ἀκκινουμπᾷ τὴν κεφαλὴν στὸ τζάμι, ὅπου καθρεφτίζεται τὸ τρεμουλιασμα τῆς θάλασσας.)

— Τὰ εἶδες νὰ τὰ παίρνουν καὶ νὰ φεύγουν; Τί ἄσπρα πού εἴτανε! Τᾶχουνε βουτηγμένα σὲ δυνατὸ μπάλισμα. Ἀμὲ τὰ δαχτυλίδια; Μὰζι μ' ὅλα τὰ δαχτυλίδια; Εἶχες ἓνα μὲ μιὰ πέτρα πράσινη,

κ' ἓνα μὲ τρίξ μαργαριτάρια, κ' ἓνα πλεχτὸ μὲ μάλαμα καὶ σίδερα, κ' ἓνα ἴσιο, ἓνα γυράκι γυαλιστερό, κι αὐτὸ μονάχο εἴτανε στὴ παραδαχτυλάκι.

(Διακοπὴ. Μιὰ ἐκφραση ἀπερίγραπτη φανερώνεται στὸ πρόσωπο τῆς μισερῆς, ἐνῶ ἐγκαταλείπει τὰ μπράτσια της πλάι στὰ πλευρὰ της, χαμηλώνοντας τὸ σωματίωμά τους.)

— Τί συλλογιέσαι; Τὰ ὄνειρεύεσαι; Ἀν σοῦ ξαναανθίζανε ζεστά...

(Ἡ μισερὴ ἀνοίγει τὰ μάτια καὶ ἀνασπινεῖ, σὺν τὸν ἀνθρωπο πού ἐπὶ τῆς ξαφνικῆς. Τὰ μπράτσια της ἀναταράσσονται.)

— Τί ἔχεις;

ΣΥΛΒΙΑ. Παράξενο εἶναι : ἀληθινὰ κάποιες φορὲς μοῦ φαίνεται πὼς τᾶχω πάλι, μοῦ φαίνεται πὼς νοιώθω τὸ αἷμα νὰ κατεβαίνει στὰ δαχτυλά ὡς τὴν ἄκρη. Τὴν ὥρα πού μιλοῦσε, τὰ εἶχα...εἴτανε πιὸ ὁμορφα, Σειρηνούλα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. Πιὸ ὁμορφα;

ΣΥΛΒΙΑ. Ἐσὺ θὰ μὲ παρηγορήσης, Σειρηνούλα. Δὲν μπορῶ νὰ πιάσω τὸ ἄστρο σου, μὰ μπορῶ καὶ βλέπω τὰ μάτια σου κι ἀκούω τὴ φωνή σου. Μείνε κοντά μου, τώρα πού σὲ ξαναβρῆκα. Κ' ἐγὼ θὰ σὲ ἤθελα γι' ἀδερφή μου.

— Εὖν' ἀδύνατο νὰ πεθάνω ! Εἶμαι ποιητὴς ἐγώ ! Εἶμ' ἀθάνατος ἐγώ !

Καὶ τραβήξα μετὰ χέρια ψηλά, ἐνῶ ἡ στολή ἔσταζε σὰ βρύση ἀπ' ὅλες τὶς ἀκρὲς τῆς .

Τίποτ' ἐμὼς δὲν ἔπαθα. Ὅχι δὲν πέθανα, καθὼς λένε οἱ τσομπανάρειοι τῆς Γκιόνας, μὰ ὥστε συνάχι δὲ μετὰ πείραξε. Ἐγὼ εἶμαι γερὸ πετσί, ρε παιδιὰ ! Τίποτα δὲ μετὰ περνάει. Εἶμ' ἀθάνατος ἐγώ !...

*

Τὴν ἄλλη μέρ' ἀπάντησα τὸ φίλο μου τὸν ποιητὴ, πού, σὰν ἄνθρωπος τῆς χώρας, εἶχε μισοαρωστήσει.

— Ἐγώ, τοῦ λέω, ὁ ποιητὴς τοῦ βουνοῦ, τίποτα δὲν ἔπαθα...

Τοῦπα κατόπι τὴν ἱστορία ποῦπαθα τὸ βράδι. Καὶ κείνος μοῦπε :

— Εἶδες... Μέσα στὴν κορφή τῆς ζωῆς ξεπροβάλλει τὸ βάραθρο τοῦ θανάτου.

— Ἐτοί εἶν' ὁ κόσμος, τοῦπα γώ. Τ' ἀνακάτωμα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου κάνουνε τὸν κόσμον ὅλο. Ἀς τὴ χαροῦμε, μωρὲς παιδιὰ τῆ ζωῆς, ὅσο τὴν ἔχουμε στὰ χέρια μας !...

*

Κι ὁ ὑπωνυματάρχης σηκώθηκε. Ἐκαμε τὸ σύνθημα νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὴν ταβέρνα. Καὶ βγήκαμε. Καὶ τραβήξαμε γι' ἄλλοῦ...

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖο(δρόμος Ζήνωνος2) πουλιῶνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ ἓνα καὶ 1,25 φρ. γρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, τὰκόλουθα βιβλία τοῦ ΨΥΧΑΡΗ «Τὸναιρο τοῦ Γιαννίρη» — τοῦ ΠΑΛΛΗ «Ἡλῖος καὶ Φαγγάρι» — τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννησις» — τοῦ ΕΦΤΑΔΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης», «Μαζώχτρα καὶ Βρουκόλακας» καὶ «Ἡρωϊκὴς Ἱστορίας» — τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ «Οἱ σκίτες μου» — τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τὸ Ἀνεχτίμυτος» (δράμα) — τοῦ ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατριδία» — τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Παλιὰ καὶ τὰ Καινούρια» — τοῦ Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιά» — τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανὸι καὶ πεθαμένοι» καὶ «Ὁ Ἀσωτος» (δράματα) — τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Δάφνης καὶ Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερδὴ) — τοῦ ΕΥΡΗΝΙΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Περιγαλτῆ) τοῦ ΣΟΦΟΚΛΗ «Ὁ Αἴας» (μεταφρ. Ζήσιμου Σιδερῆ).
Ἡ ΙΔΙΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Παλλῆ δρ. 2 καὶ φρ. γρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν,

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ. Ἦθελα νὰ σοῦδινα τὰ χέρια μου, ἀν δὲν εἶτανε τόσο ἀγρία καὶ μελαψά.

ΣΥΓΑΒΙΑ. Εἶναι καλὸτυχα τὰ χέρια σου ἀγγίζουσε τὰ φύλλα, τὰ λουλούδια, τὸν ἄμμο, τὸ νερό, τὶς πέτρες, τὰ παιδιὰ, τὰ ζῶα, ὅλα τὰ ὅσα πράματα. Εἶσαι καλὸτυχη, Σειρηνούλα, ἐσύ : ἡ ψυχὴ σου γεννιέται κάθε πρωὶ πότε εἶναι μικρὴ σὰ μαργαριτάρη, πότε εἶναι μεγάλη σὰν τὴ θάλασσα. Δὲν ἔχεις τίποτα ἐσύ καὶ τὰ ἔχεις ὅλα δὲν ξέρεις τίποτα καὶ τὰ ξέρεις ὅλα...

Ἡ ΣΕΙΡΗΝΟΥΔΑ (γυρίζοντας ἄξαφνα καὶ κρόνοντάς τῆς τὴν ὀμλίαν.) Τέκουσε τὸ κοπαδι τὰ πουλιά ; Κύντα, κύντα πόσα χελιδόνια στὴ θάλασσα ! Εἶναι παραπάνω ἀπὸ χίλια : ἓνα σύννεφο ζωντανό. Κύντα πῶς λάμπουνε ! Τώρα φεύγουνε, πᾶνε σὰ μεγάλο ταξίδι, σὲ μιὰ χώρα μακρινή, ὁ ἱσκιὸς περπατεῖ ἀπάνου στὸ νερό μαζί τους, κάποιον φτερό πέφτει, θὰ βραδυάξῃ, θὰ παντῆσονται τὰ κατὰ κια στάνοιχτὸ τὸ πῆλαγο, θὰ δοῦνε τὰ φώσια, θὰ κούσουνε τὰ τραγούδια τῶν ναυτῶν, οἱ ναῦτες θὰ τὰ κυτᾶνε πού θὰ περνοῦνε, θὰ περάσουνε ξυστὰ στὰ παννιά, κάποιον θὰ σκοτάψῃ, θὰ πέσῃ κουρασμένο στὴν κουβέρτα. Ἐνα βράδυ, ἓνα σύννεφο κουρασμένο χελιδόνια θὰ πῆσουνε ἀπάνου σὲ μιὰ βάρκα, σὰν

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ

Νουμᾶ μου,

Εἶχες κάμποσο καιρὸ νὰ δημοσιέψῃς ὅλη σὰν κι ἀφτὴ, πού πλούσια τώρα σκορπιέται στὰ τελευτάτα σου φύλλα. Ἀρχίζω ἀπὸ τὸ ρομάντιστο τῆς Γαλάτειας καὶ τὸ γραμματάκι τῆς Μυριέλλας. Δὲν πιστεύω νὰ εἶναι ρωμιὲς ἀφτὲς, ἢ μάλλον εἶναι βέρες ρωμιὲς μετὰ τὸν ἀρχαῖον χρωματισμὸ τῆς φυλῆς μας καὶ τὸ βγενικὸ χαρακτήρα τοῦ σκαριῶ τους. Χρόνια τώρα πού λεφτερώθηκε ἡ δόλια μας πατρίδα ἀπὸ τὸν Τούρκο καὶ δὲν ἄκουσα, μήτε διάβασα, καμμιά γυναῖκα μετὰ τέτοιες λαγαρές κρίσεις καὶ τέτοιο γερὸ αἴστημα. Ἐγὼ ἔνα πράμα μονάχα ξέρω, πῶς κι ἀφτὸ τὸ καλὸ στὴν Ἰδέα τὸ χρωστέμε. Ἀδύνατο μετὰ τὴ δημοτικὴ μιὰ μέρα νὰ μὴ ξεσκεπάσῃ ἡ φυλὴ μας ὅλη τὴν ὁμορφιά πού κρύβει μέσα τῆς κι ὅλα τὰ διαμάντια πού τὰ θολώσανε μετὰ τὴ φαρμακωμένη τους κατχνιὰ οἱ μαθεῖ δασκάλοι. Ἀδύνατο μιὰ μέρα οἱ Μυριέλλες καὶ οἱ Γαλάτειες νὰ μὴ μᾶς γεννήσουνε καινούριους Διάκους, Μποτσαράλους, Ἀσπασίους καὶ Μπουμπουλίνες. Τὸ εὐχόμεθα καὶ τὸ καρτεράμε μετὰ ὅλη τὴν ψυχὴ μας. Τώρα ἂς ἐρθοῦμε καὶ στὰ Κρητικόπουλα. Διαβάζα κάθε σειρά τῆς ἀπολογίας τους κ' ἔκλαιγα, Νουμᾶ μου. Δὲν κλαίγανε τὰ μάτια μου, μὰ ἔκλαιγε ἡ ψυχὴ μέσα καὶ μοῦ ἐρχότανε νὰ σηκωθῶ, νὰ γονατίσω μπρὸς στὶς ἡρωϊκὲς ἐκείνες ψυχές, στοὺς καινούριους ἐκείνους μαρτύρους καὶ νὰ βροντοφωνήσω : Γεῖά σας, λιονταρόψυχοι λεβέντες, κι ἂ μιὰ μέρα μπορέσῃ τὸ ἄμοιρο ἔθνος μας λείτερο νὰ πατήσῃ τὸ λακμὸ τοῦ δασκάλου, τὰ ὀνόματά σας, μαζί μετὰ ὅσα ἄλλα, μετὰ χρυσὰ γράμματα θὰ εἶναι γραμμένα στὶς καρδιές τῶν παιδιῶν μας. Ἀπὸ σὰς περιμένουμε, μιὰ μέρα μετὰ τὴν ποθητὴ ἔνωσι, ἓνα αἷμα ζωηρό, ἓνα αἷμα καινούργιο, νὰ σταλάξετε στὶς παγωμένες φλέβες μας. Καὶ τί ὁμορφὸ εἶναι τὸ δῶρο σας πού θὰ φέρετε στὴ Μάννα μας ! Τῆς ἀξίζει πράματι ἓνα τέτοιο δῶρο, σ' ἀφτὴνε πού γέννησε καὶ θέρειψε τὴν κοσμοσώστρα Ἰδέα. Κουράγιον τὸ λοιπόν...

Ἀφτὰ τὰ λόγια θάλεγα καὶ θάφινε ἓνα θερμὸ φίλ πᾶνω στὰ γνά τους μέτωπα. Καὶ τί νὰ πῶ γιὰ τὸν Παλαμᾶ μας ! Ὅσες φορὲς ἐρθεῖ ὁ Νουμᾶς καὶ δὲ βέπω τὸνομά του, μιὰ κρύα ἀπογοήτεψη μετὰ πιά-

νει. Ἐγὼ θαρρῶ, πῶς μιὰ μέρα μετὰ τὸ φανέρι θὰ γυρέδουνε τὰ φύλλα τοῦ «Νουμᾶ» γιὰ νὰ διαβάζουνε τὸν Παλαμᾶ. Ἀν τὸ πρῶτο στάδιο τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς ξαναγεννημένης Ἑλλάδας ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Σολωμό, τὸ δέφετερο καὶ τὸ ὠριότερο σίγουρα ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Παλαμᾶ. Ἀφτὸς τέλεια γκρέμισε πιά τὰ σύννεφα πού χωρίζανε τὴν πόλιν ἀπὸ τὰ πεζά. Μιὰ θεῖα, Ἀπολλωνία ἀρμονία εἶναι χυμένη σὲ ὅλα τὰ ἔργα του, πού δταν τὰ διαβάζῃς σου μουδιάζουνε τὸ κορμί, σοῦ δίνουνε φτερά στὴν ψυχὴ, καὶ πετάς, πετάς σὲ κόσμους τόσο ὁμορφους, τόσο ἰδανικούς, πού μόνος κ'ὐτὸς ξέρει τὴν τέχνη νὰ τοὺς πλάθῃ. Ἐγὼ δοξάζω τὸ Θεό, πού τόσο γρήγορα γίνηκε δημοτικιστὴς, καὶ μέσα σὲ τόσες ἀτυχίες ἔχω τὴν τύχη νὰ διαβάζω τουλάχιστον ἓνα Παλαμᾶ. Ὅλες τὶς ἄλλες χαρὲς τὶς ἀφίνω στοὺς καθευθευσιάνους.

Καστελλόριζο, Θεριστὴς τοῦ 909.

Σὲ φίλῳ

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ

ΣΟΦΙΑ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ

Τυπωθήκανε στὴ Λειψία καὶ πουλοῦνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ».

α') ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΛΑΚΑΣΗ :

- 1) Στὴν ἀέμη καρφωμένα . Δρ. 1.—
- 2) Τραγουδάκι » 1.—
- 3) Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθω-
ρητης » 1.—

β') ΠΟΙΗΤΗ ΛΑΪΚ. ΠΑΛΛΗ :

- 4) Μολιδιτίσση Δρ. 1.—
- 5) Μισιριώτισση » 1.—
- 6) Ρουμελιώτισση » 1.50
- 7) Ἀφροδίτη » 1.50
- 8) Χάιντε χρυσε » 1.—
- 9) Μικρούλα » 1.50
- 10) Στὸν Ἐποπα (μαλλιάρικα Πόπ!) Χαρίζεται.
Ὅλα μαζί ἓνας τόμος δρ. 5.

ΤΟ ΜΟΤΟ ΜΑΣ

Μὲ γλώσσα ζωντανὴ νὰ ποῦμε ζωντανὲς ἰδέες στὸ ζωντανό λαό.

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Ἐκδοσες στὴ ζωντανὴ μας γλώσσα τῶν καλύτερων ἔργων τῶν πιδ ἱεραρχημένων φιλόσοφων. Βγήκε κυδία τὸ πρῶτο βιβλίον

ΤΟ ΕΞΕΡΙΖΟΜΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΙΑΣ

Τὸ δεύτερο βιβλίον πού θὰ ἐκδοθῇ σὲ λίγες μέρες θάνα

Ἡ ΜΑΝΝΑ

Τοῦ Μάξιμ Γκόρκυ

Συντρομὴ χρονιάτικα φρ. γρ. 15, εξαμηνιάτικα φρ. γρ. 7,50.

Laos' Monthly Library
306 w. 54 th. St., City.
New York

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΟΙ ΛΟΞΟΙ ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΙ

Βγήκε τελευταῖα καὶ πουλιέται 2 δρ. στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ».